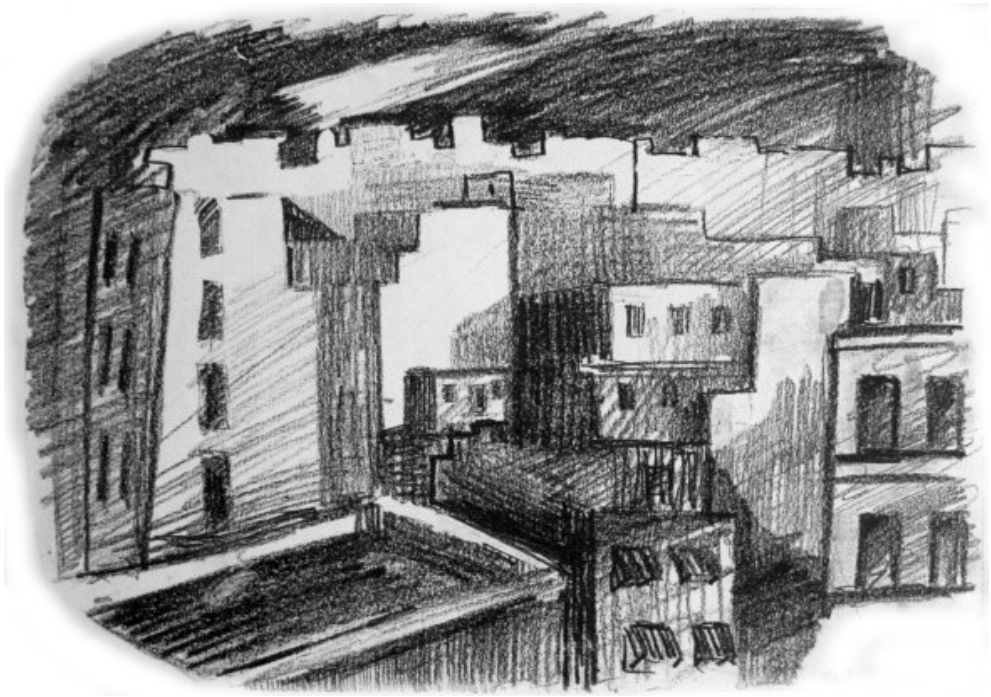

σημειώσεις από τον αγώνα για την πόλη

Τι οφείλει να κάνει ένα στέκι γειτονιάς
μέσα στην πόλη-ατμομηχανή
της σύγχρονης καπιταλιστικής εκμετάλλευσης
σε συνθήκες κινηματικής ύφεσης;

Αυτή η μπροσούρα συντάχθηκε πρωτοβουλιακά και εκδόθηκε από ομάδα συντροφισσών και συντρόφων που δραστηριοποιούνται στην κατάληψη της Στρούγκας στη Νέα Φιλαδέλφεια, με σκοπό να εμβαθύνουν τον προβληματισμό τους γύρω από τα ζητήματα των αγώνων για την πόλη. Κυκλοφόρησε τον Οκτώβριο του 2015 σε 1000 αντίτυπα χωρίς αντίτιμο. Ευχαριστούμε τη Μαρία Κ. για την παραχώρηση των έργων της για την εικονογράφιση. Η αναπαραγωγή, αντιγραφή και χρήση των κειμένων της μπροσούρας για τους σκοπούς του ανταγωνιστικού κινήματος είναι ελεύθερη και επιθυμητή. Μπορείτε να επικοινωνήσετε μαζί μας στο e-mail agonasgiatinpoli@espiv.net.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

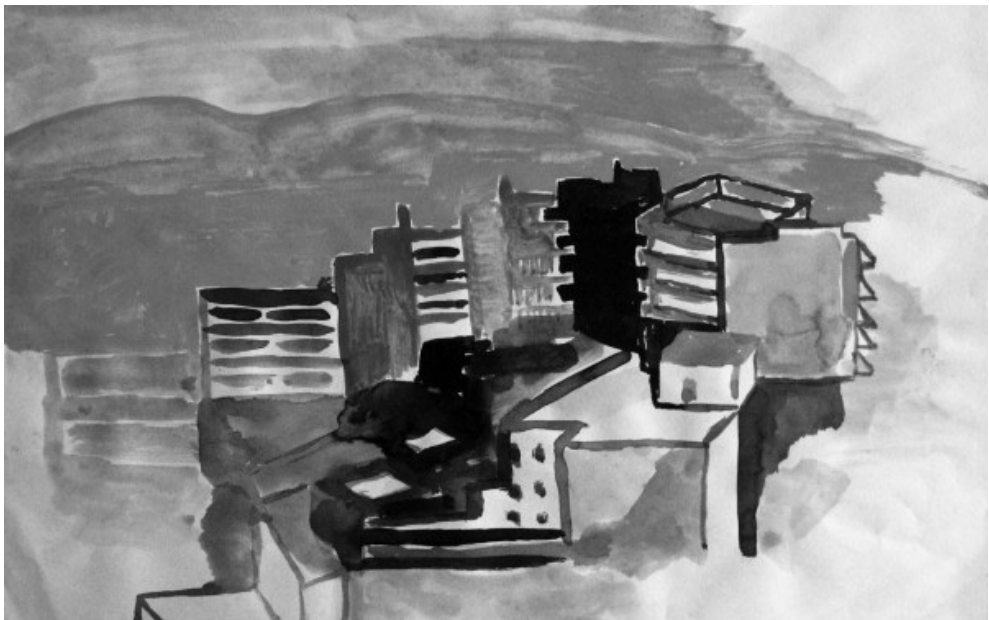
Η όξυνση της καπιταλιστικής κρίσης και η ειδικότερη δημοσιονομική όψη του προβλήματος που αντιμετωπίζουν μέσα στον παγκόσμιο καταμερισμό της εργασίας οι χώρες της ευρωπαϊκής περιφέρειας, όπως η Ελλάδα, παράγουν διαφοροποιημένα φαινόμενα και νέα πεδία δραστηριότητας για το ανταγωνιστικό κίνημα. Οι καταλήψεις και τα άλλα στέκια γειτονιάς, τα οποία το κίνημα έβλεπε πάντοτε σαν δείγματα του δικού μας οράματος για τις κοινωνικές, πολιτικές και οικονομικές σχέσεις, βρίσκονται σήμερα μπροστά σε μεγάλες προκλήσεις.

Το πεδίο της πόλης, το προνομιακό έδαφος ανάπτυξης τόσο του σύγχρονου καπιταλισμού όσο και της αντίστασης σ' αυτόν, τεμαχίζεται, αναδιατάσσεται, τροποποιείται, επανελέγχεται, αναδιανέμεται προς τα πάνω. Κάθε γωνιά γης που μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο εκμετάλλευσης μπαίνει υπό το μικροσκόπιο των «επενδυτών γης», τυχοδιωκτών ραντιέρηδων κάθε είδους, για τους οποίους δεν νοούνται φιλολαϊκές χρήσεις του χώρου, αλληλεγγύη, προστασία του περιβάλλοντος, ελεύθεροι χώροι κλπ. Το κράτος, από την πλευρά του, με τη χωροταξική και πολεοδομική πολιτική του επιδιώκει να εξασφαλίσει την υπερεκμετάλλευση της γης και τη βίαιη κερδοφορία των «θεσμικών επενδυτών» πάνω στο χώμα που πατάμε και τον αέρα που αναπνέουμε.

Οι ιστορίες των περισσότερων καταλήψεων και στεκιών είναι ιστορίες μετατροπής ενός εγκαταλελειμμένου χώρου σε κοιτίδα κοινωνικής, πολιτιστικής και πολιτικής δραστηριότητας. Σήμερα, όμως, γύρω απ' τις καταλήψεις και τα στέκια μας αναπτύσσονται δυνάμεις που σκοπεύουν στην άμεση καπιταλιστική εκμετάλλευση του χώρου των γειτονιών μας. Νυχτομάγαζα, εμπορικά κέντρα, γήπεδα και άλλα «ευαγή» ιδρύματα επιδιώκουν να κατακτήσουν όλο το χώρο της πόλης, αποπολιτικοποιώντας τα κοινωνικά και οικονομικά προβλήματα, ενισχύοντας τον καταναλωτισμό και την απανθρωποποίηση, καταδικάζοντας παλιότερες μορφές του ανθρωπογενούς περιβάλλοντος σε μαρασμό, ενισχύοντας το θέαμα ως κυρίαρχο ιδεολογικό όπλο. Βεβαίως το πρόβλημα δεν είναι μόνο ιδεολογικό: τα λαϊκά στρώματα οφείλουν να προσαρμοστούν στα εκάστοτε δεδομένα όπως διαμορφώνονται, αν αυτό είναι εφικτό, αλλιώς να εγκαταλείψουν ολόκληρες περιοχές αμαχητί. Όλα βγαίνουν καλά: οι «επενδυτές» κι οι τράπεζες κερδίζουν — κατασκευές, πρώτες ύλες, τραπεζικά δάνεια, κτηματομεσιτικές φούσκες...

Τι δραστηριότητα αναλογεί σ' ένα στέκι γειτονιάς κάτω απ' αυτές τις συνθήκες; Ποιος θεωρητικός προβληματισμός μπορεί να συνεισφέρει στη συμπλήρωση του παζλ των επιμέρους καθημερινών εμπειριών μας μέσα στην πόλη, έτσι ώστε να σχηματίσουμε τη συνολική εικόνα και να προσπαθήσουμε να την ανατρέψουμε; Πώς μπορούμε να συνεισφέρουμε στη διαπίστωση των προβλημάτων και στις μάχες που δίνονται για τα ζητήματα του χώρου, για να μην οδηγηθούμε στην εγκατάλειψη των χώρων της ζωής μας;

Τέτοια ερωτήματα προσπαθεί να θέσει και επιχειρεί να απαντήσει σ' ένα βαθμό αυτή η μπροσούρα. Αφορμή της οι εμπειρίες μας απ' το κίνημα για την υπεράσπιση του άλσους της Ν. Φιλαδέλφειας και της πόλης γενικότερα, όπως εξελίχθηκε από το τέλος του 2013 ως σήμερα. Ανάλογος προβληματισμός εκφράστηκε και στην εισήγηση της ομάδας εργασίας στην εκδήλωση που οργάνωσε η Κατάληψη Στρούγκα στις 28/3/2015 με θέμα «Καπιταλιστική επέλαση στις γειτονιές, εκμετάλλευση ελεύθερων και δημόσιων χώρων, αντίσταση από τα κάτω». Ωστόσο το υλικό κι οι επεξεργασίες που δημοσιεύονται εδώ δε δεσμεύουν ούτε προέρχονται από το σύνολο της συνέλευσης της Κατάληψης Στρούγκα.

ΜΕΡΙΚΑ ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ ΓΙΑ ΤΗ ΝΕΑ ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΙΑ

*Ο επιτιθέμενος είναι πάντα φιλειρηνικός (...):
προτιμά να καταλάβει τη χώρα μας χωρίς να προβάλουμε αντίσταση*

Καρλ Φίλιπ Γκότλιμπ φον Κλάουζεβιτς

Από τον Μάη του 2013, που η ποδοσφαιρική ομάδα της ΑΕΚ υποβιβάστηκε στη Γ' εθνική κατηγορία, έτσι ώστε η καταχρεωμένη¹ ποδοσφαιρική ανώνυμη εταιρεία ΑΕΚ να κάνει μια «καινούργια αρχή» χωρίς χρέη και με νέο αφεντικό, οι κάτοικοι της Νέας Φιλαδέλφειας ζουν υποχρεωτικά στο στρόβιλο γεγονότων που επηρεάζουν προς το χειρότερο τους όρους της καθημερινής ζωής τους. Αναφερόμαστε, φυσικά, στην υπόθεση της ανέγερσης της «Αγιά Σοφιάς», του ποδοσφαιρικού «ναού» που θέλει να χτίσει ο Δημήτρης Μελισσανίδης εις βάρος του Άλσους της πόλης και όχι μόνο, στο οικόπεδο όπου ως το 2003 βρισκόταν το γήπεδο της ΑΕΚ.

Από την πρώτη στιγμή που τέθηκε το ζήτημα της ανέγερσης της «Αγιά Σοφιάς», αυτό συζητήθηκε στις συνελεύσεις της συλλογικότητας της Στρούγκας, επειδή υπήρχε η άποψη ότι η πιθανή ανέγερση του γηπέδου επηρεάζει την πόλη συνολικά· θεωρήθηκε αναγκαίο η συνέλευση να έχει γνώμη για τις συνέπειές της, εφόσον τα μέλη της κατοικούν και δραστηριοποιούνται πολιτικά και κοινωνικά στη Νέα Φιλαδέλφεια και μάλιστα συμμετέχουν στη διαχείριση μιας κατάληψης στο κέντρο της πόλης, με πολυσχιδή δραστηριότητα απ' το Μάρτιο του 2009 και μετά.

Η συζήτηση εξελίχθηκε για μερικούς μήνες, ώσπου η συνέλευση να καταλήξει στην απόφαση ότι της αναλογεί να αναλάβει πολιτικές πρωτοβουλίες για την ανάδειξη του ζητήματος μέσα στην πόλη της Νέας Φιλαδέλφειας, αλλά κι έξω από αυτήν. Αυτό δεν έγινε κατευθείαν, ούτε μια κι έξω, αλλά σταδιακά, καθώς εξελίσσονταν μια σειρά από γεγονότα που εξέφραζαν τη βούληση του Δημήτρη Μελισσανίδη και έδειχναν τον τρόπο με τον οποίο σκόπευε να την υλοποιήσει: αρχικά ήταν οι επικοινωνιακές κινήσεις του, που καλλιεργούσαν μεγάλες προσδοκίες στους οπαδούς της ΑΕΚ και οι πρώτες αντιδράσεις αυτών· λίγο αργότερα ήταν η υπαλληλική στάση της δημοτικής αρχής της Ευτυχίας Γαϊτανά-Αποστολάκη απέναντί του, ήδη απ' το καλοκαίρι του 2013· μετά ήταν τα δημοτικά συμβούλια της 2/10/2013 και 20/11/2013, όπου η λεγόμενη «οικογένεια της ΑΕΚ» εμφάνισε σε θεσμικό επίπεδο ένα σχέδιο του

¹ Στο τέλος του 2013 η υπό εκκαθάριση τότε ΠΑΕ ΑΕΚ είχε χρέη 220 εκατομμυρίων ευρώ προς το κράτος, το ΙΚΑ, μια σειρά ποδοσφαιριστές, άλλες ΠΑΕ και ποδοσφαιρικά σωματεία, προμηθευτές και την κατασκευαστική εταιρεία ΑΒΑΞ που είχε αναλάβει την ανέγερση του γηπέδου που σχεδίαζε ο Γιάννης Γρανίτσας ως πρόεδρος της ΠΑΕ ΑΕΚ το 2003 και δεν υλοποιήθηκε ποτέ.

γηπέδου· ήταν επίσης ότι σ' αυτά τα δημοτικά συμβούλια διασφάλισε, δια της εκφοβιστικής («λαϊκής συμμετοχής») των οργανωμένων οπαδών της, τις αποφάσεις του ευάλωτου σε πιέσεις οργάνου· ήταν ότι δεν υπήρξαν ουσιαστικές αντιστάσεις μέσα ή έξω απ' το δημοτικό συμβούλιο· ήταν η παρατήρηση ότι, απ' όσους δημόσια μιλούσαν υπέρ του γηπέδου, κανείς, εκτός του ίδιου του Μελισσανίδη, δε συνέδεε την ανέγερση με την τύχη του Άλσους της πόλης μας («Θα το κάνω Μόντε Κάρλο» είχε πει νωρίς-νωρίς ο «Τίγρης»).

Αν και ο προβληματισμός παρέμενε ανοιχτός μέσα στη συνέλευση ως προς το αν, πώς και πότε έπρεπε να κινηθεί η συλλογικότητα, αποφασίστηκε να διοργανωθεί το Δεκέμβρη του 2013 μια ανοιχτή συζήτηση με θέμα «Άλσος Ν. Φιλαδέλφειας: παρελθόν, παρόν, μέλλον». Παράλληλα, το Χαμπέρι, η εφημερίδα που εκδίδεται από ομάδα εργασίας της συλλογικότητας, δημοσίευσε μια ανάλυση για την κατάσταση και την πιθανή τύχη του Άλσους με τη βοήθεια επιστημονικού συνεργάτη γεωπόνου (φύλλο 4, Δεκέμβρης 2013).

Στη συνέχεια, και αφού ο Δημήτρης Μελισσανίδης βγήκε απ' το γραφείο του Γιάννη Μανιάτη, υπουργού «περιβάλλοντος» (διάβαζε: δημοσίων έργων) της κυβέρνησης Σαμαρά-Βενιζέλου, με τη νομοθετική ρύθμιση που απαιτούσε για να χτίσει το γήπεδο με τον τρόπο που ήθελε σε βάρος του Άλσους (3 Φλεβάρη 2014), το Χαμπέρι (φύλλο 6, Απρίλης 2014) ανέλυσε και πάλι μερικά απ' αυτά που σήμαινε η νομοθετική ρύθμιση για την περιοχή και τι περίπου είναι η «Δικέφαλος 1924 ΑΕ», ο σκοτεινός φορέας υλοποίησης του έργου.

Λίγο πριν τις δημοτικές εκλογές του Μαΐου 2014, η νομοθετική ρύθμιση για το γήπεδο της ΑΕΚ εντάχθηκε στο νομοσχέδιο για το νέο Ρυθμιστικό Σχέδιο Αθήνας-Αττικής (άρθρα 81 και 82).

Στη Νέα Φιλαδέλφεια οι δημοτικές εκλογές διεξήχθησαν σε συνθήκες πώλωσης² με νικήτρια την παράταξη «Δύναμη Πολιτών» που είχε τη στήριξη του τότε ενιαίου ΣΥΡΙΖΑ. Αμέσως μετά τις εκλογές διαπιστώθηκε απόκλιση ανάμεσα σ' αυτά που υποστήριζε η «Δύναμη Πολιτών» στο προεκλογικό της πρόγραμμα³ και σ' αυτά που δήλωνε ο επικεφαλής της στην πρώτη μετεκλογική συνέντευξή του, που περιέργως

2 «Πρόκειται για ντέρμπι ΑΕΚ-Ολυμπιακού», έγραψε η αθλητική εφημερίδα Ώρα των Σπορ, το ανεπίσημο γραφείο τύπου του Μελισσανίδη, για το β' γύρο των εκλογών, όπου αναμετριούνταν ο υποψήφιος του ΣΥΡΙΖΑ Άρης Βασιλόπουλος και ο πρώην ποδοσφαιριστής της ΑΕΚ και νυν μέτοχος δύο κεντρικών ψητοπωλείων στην περιοχή Λύσανδρος Γεωργαμλής.

3 Το προεκλογικό πρόγραμμα της Δύναμης Πολιτών για το περιβάλλον υποστήριζε: «... θεωρούμε απαραίτητη την υλοποίηση μιας δέσμης μέτρων που αφορούν πρωτίστως: (...) την παραίτηση από κάθε παραπέρα επιδίωξη οικονομικής χρήσης και εκμετάλλευσης, που απαγορεύεται από τη δασική νομοθεσία και τα παραχωρητήρια από το Υπουργείο προς τον Δήμο, ο οποίος οφείλει με ίδιους πόρους να συντηρεί, αναπλάθει και διατηρεί τον δασικό χαρακτήρα (...). **Την υπεράσπιση με πολιτικά, νομικά και άλλα μέσα της εδαφικής ακεραιότητας του συνόλου του παραχωρηθέντος Άλσους και της έκτασής του**, καθώς και του δασικού-αναδασωτέου στο διηλεκές χαρακτήρα του».

δόθηκε σε αθλητικό ραδιοφωνικό σταθμό⁴. Ίσως, βέβαια, να έπαιξε ρόλο γι' αυτό ότι τις ίδιες μέρες βουλευτές απ' όλο το φάσμα του τότε ΣΥΡΙΖΑ (Δημήτρης Στρατούλης, Γιώργος Πάντζας, Ελένη Αυλωνίτου) συζητούσαν δημόσια για την αναγκαιότητα της υλοποίησης του σχεδίου Μελισσανίδη, ενώ ήδη νωρίτερα ο μετέπειτα υπουργός επικρατείας και τότε «μέντορας του Τσίπρα» Αλέκος Φλαμπουράρης επισκεπτόταν το Δημήτρη Μελισσανίδη στο γραφείο του...

Τα πράγματα προχωρούσαν ραγδαία και το νομοσχέδιο θα συζητιόταν στην αρμόδια επιτροπή της βουλής από τις 29/5/2014. Στις 27/5, η συνέλευση αποφάσισε τη διοργάνωση μιας εκδήλωσης για τα ζητήματα που απέρρεαν απ' το νέο Ρυθμιστικό Σχέδιο Αθήνας-Αττικής στο Πνευματικό Κέντρο της πόλης μας τη μέρα της έναρξης της συζήτησης. Για την εκδήλωση αυτή, υιοθετήθηκε η υπογραφή «Πρωτοβουλία Κατοίκων», ενώ ενημερώθηκαν ταυτόχρονα άνθρωποι της πόλης οι οποίοι, αν και δεν είχαν πρότερη σχέση με τη Στρούγκα, ενδιαφέρονταν για την υπόθεση της προστασίας του άλσους κι έβλεπαν αρνητικά ή με επιφυλάξεις το σχέδιο Μελισσανίδη.

Από εκεί και μετά τα γεγονότα κλιμακώθηκαν: η εκδήλωση της 29/5/2014 διαλύθηκε από οργανωμένους οπαδούς της ΑΕΚ⁵. Ωστόσο η ίδια η διάλυση της εκδήλωσης οδήγησε σε συσπείρωση περισσότερων ανθρώπων, στη συγκρότηση του Συντονιστικού Κατοίκων Ν. Φιλαδέλφειας-Ν. Χαλκηδόνας και γύρω περιοχών και στην προσπάθεια γι' άλλες δημόσιες εκδηλώσεις με το ίδιο θέμα. Η εκδήλωση που είχε προγραμματίσει το Συντονιστικό για τις 20/6/2014 στην πλατεία Πατριάρχου ματαιώθηκε βίαια και πάλι από τις επιθέσεις οργανωμένων οπαδών⁶, με κόσμο να καταλήγει στο νοσοκομείο μ' ανοιγμένα κεφάλια και την κατάληψη της Στρούγκας να μπαίνει

4 «Με το ρυθμιστικό Αττικής-Θεσσαλονίκης διαφωνούμε και το έχουμε δηλώσει στους κατοίκους. Εμείς ζητάμε από τη βουλή, την κυβέρνηση, τη διοίκηση της ΑΕΚ, τους πολιτικούς μηχανικούς του γηπέδου να λάβουν υπόψη τους συγκεκριμένα ζητήματα, ώστε το γήπεδο να ενταχθεί αρμονικά στον οικοδομικό ιστό της πόλης. Θέλουμε για παράδειγμα να μη φαγωθεί δάσος, όπως, άλλωστε, δεσμευόταν προεκλογικά και ο κ. Γεωργαμλής. **Και αν αποδειχθεί ότι δεν γίνεται στα 26,5 στρέμματα το γήπεδο, αλλά στα 28,5, να το συζητήσουμε, να το δούμε τεχνικά και αν χρειαστεί ν' αναδασώσουμε η ΑΕΚ άλλο χώρο**», δήλωση του εκλεγέντος δημάρχου Άρη Βασιλόπουλου στον Sentra FM 103,3, τη Δευτέρα 26/5/2014.

5 Στις 30/6/2014 ο μεγαλύτερος σύνδεσμος οργανωμένων οπαδών της ΑΕΚ, Original 21, ανέλαβε την ευθύνη για το περιστατικό με ανακοίνωσή του: «Στις 29 Μαΐου 2014 λοιπόν (sic), πολίτες συγκεντρώνονται στο πνευματικό κέντρο της Νέας Φιλαδέλφειας να συζητήσουν για το ρυθμιστικό και για το γήπεδο της ΑΕΚ. Σαν ORIGINAL λοιπόν βρεθήκαμε εκεί και ξεκαθαρίσαμε στους παρευρισκόμενους (γύρω στους 30) την πάγια θέση μας υπέρ του γηπέδου της ΑΕΚ (άρθρο 81)». Για το είδος του «ξεκαθαρίσματος» εκ μέρους των οργανωμένων οπαδών, ο αναγνώστης μπορεί ν' αναζητήσει στο διαδίκτυο αυτό το ηχητικό ντοκουμέντο: <https://youtu.be/XuEg-M78VmA>

6 Στην ίδια ανακοίνωση της Original 21 αναφέρονται σχετικά τα εξής: «Στις 20 Ιουνίου [οι κάτοικοι] διοργανώνουν συγκέντρωση έξω από το δημαρχείο της Νέας Φιλαδέλφειας. Ο κόσμος της ΑΕΚ βράζει. Το λόγο που βράζει κρίνεται (sic) τον όσοι διαβάσετε αυτή την ανακοίνωση με βάση τα γεγονότα που έχουν διαδραματιστεί. Κάπου εκεί λοιπόν έρχεται και το δικό μας ΛΑΘΟΣ. Λάθος που δεν μπορέσαμε να συγκρατήσουμε τα νεύρα μας, που δεν μπορέσαμε να συγκρατήσουμε τον απλό κόσμο, που δεν μπο-

ως χώρος στο στόχαστρό τους (παραβίαση ρολών, σπάσιμο τζαμιών, καταστροφή έντυπου υλικού και άλλων αντικειμένων, απόπειρα εμπρησμού). Στις 3/7/2014 ο κόσμος του αγώνα έδωσε μια μαζική απάντηση στο δρόμο στην προσπάθεια επιβολής ενός καθεστώτος τρόμου «από το κεφάλαιο και τις εμπροσθοφυλακές του»⁷.

Η απάντηση αυτή αφορούσε βέβαια σε μεγάλο βαθμό την επίθεση στην κατάληψη της Στρούγκας καθεαυτή, πέρα από τα ζητήματα που προέκυπταν από το Ρυθμιστικό Σχέδιο Αθήνας-Αττικής, όπως φάνηκε κι από τη συζήτηση στις μαζικότερες συνελεύσεις του αναρχικού κι αντεξουσιαστικού χώρου στο αμφιθέατρο Γκίνη που προετοίμασαν την πορεία. Εκτός από την κυρίαρχη και καθοριστική παρουσία του α/α χώρου στην κινητοποίηση αυτή, θα πρέπει να επισημανθεί για την ιστορία η συγκροτημένη συμμετοχή δυνάμεων της ΑΝΤΑΡΣΥΑ, όπως και η απουσία οργανωμένων δυνάμεων του ΣΥΡΙΖΑ⁸.

Οι κινήσεις αυτές δεν απέτρεψαν, βέβαια, την ψήφιση της νομοθετικής ρύθμισης για το γήπεδο της ΑΕΚ εντός του νέου Ρυθμιστικού Σχεδίου Αθήνας-Αττικής (Ν. 4277/14, άρθρα 42 και 43). Ωστόσο προκάλεσαν την καταψήφιση της νομοθετικής ρύθμισης για την ΑΕΚ και του συνόλου του ΡΣΑ από το ΣΥΡΙΖΑ στη βουλή, καθώς υπό το βάρος του αίματος και της συνακόλουθης δημοσιότητας του όλου ζητήματος, η ηγεσία του υποχρεώθηκε σε προσωρινή αναστολή της συμφωνίας της με το Μελισσανίδη, υπό την καθυστερημένη (και στην πόλη μας) πίεση της βάσης του κόμματος. Ενδιαφέρον είναι ότι για να αθετήσει σ' εκείνη τη χρονική στιγμή τη συμφωνία του με το Μελισσανίδη, ο «όλος» ΣΥΡΙΖΑ χρειάστηκε ν' απασχολήσει επα-

ρέσαμε να συγκρατήσουμε μέλη της ORIGINAL, που δεν μπορούσαμε να αποτρέψουμε την επίθεση σε έναν αυτοδιαχειριζόμενο κοινωνικό χώρο».

- 7 Αυτό ήταν το πρόταγμα που επιλέχτηκε για την αφίσα που συνδιαμορφώθηκε στο αμφιθέατρο Γκίνη, με παρουσία των περισσότερων, αν και όχι όλων, των αναρχικών συλλογικοτήτων της Αθήνας και όχι μόνο. Πρέπει να σημειωθεί ότι η πρωτοβουλία της πρόσκλησης στις συνελεύσεις του Γκίνη πάρθηκε από άλλη τοπική συλλογικότητα, χωρίς να προσκληθεί αρχικά η Στρούγκα. Στη συνδιαμόρφωση ωστόσο του πλαισίου της πορείας της 3/7/2014, του σχεδιασμού και του αυτοσχεδιασμού της, συμμετείχαν τόσο η Στρούγκα όσο και το Συντονιστικό Κατοίκων. Η υπογραφή της κεντρικής αφίσας ήταν «Αναρχικοί/ες, Αντεξουσιαστές/ριες, Στέκια, Καταλήψεις, Αλληλέγγυοι/ες».
- 8 Στην κινητοποίηση, πέρα από τον α/α χώρο και την ΑΝΤΑΡΣΥΑ, καλούσαν επίσης (με αλφαβητική σειρά): Αγρός, Αναρχοσυνδικαλιστική Πρωτοβουλία Ροσινάντε, Ανασύνταξη, Ανοιχτή Συνέλευση Μηχανικών, Αντεξουσιαστική Κίνηση Αθήνας, Αντιφασιστικός Συντονισμός Αθήνας-Πειραιά, AvantGarde, Βίλα Αμαλίας, Γ' ΕΛΜΕ, Εκτός Σχεδίου – Αριστερή Ριζοσπαστική Κίνηση στη Νέα Ιωνία, Εργατική Λέσχη Νέας Ιωνίας – Υδραγωγείο, Εργατικό Αντιιμπεριαλιστικό Μέτωπο, Θεορίπης, Κόντρα, Κοινωνικό Πολιτιστικό Κέντρο Βύρωνα «Λαμπηδόνα», ΚΚΕ (μ-λ), Λαϊκή Συνέλευση Εξαρχείων, Λαϊκή Συνέλευση Ν. Φιλαδέλφειας-Ν.Χαλκηδόνας, Λέλας Καραγιάννη, Ξεκίνημα, ΟΡΓάνωση Μαχητικού Αντιφασισμού (ΟΡΜΑ), Στρούγκα – Αυτοδιαχειριζόμενος Κοινωνικός Χώρος, Σινιάλο, Σύλλογος Εκπαιδευτικών Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης «Αριστοτέλης», Συνέλευση Αναρχικών-Κομμουνιστών για την Ταξική Αντεπίθεση ενάντια στην Ε.Ε., Συσπείρωση Αριστερών Μηχανικών, Σωματείο Εργαζομένων Δήμου Νέας Ιωνίας, Φοιτητικός Σύλλογος Τοπογράφων Μηχανικών ΕΜΠ. Η λίστα των καλεσμάτων αναρτήθηκε στο μπλογκ του Συντονιστικού Κατοίκων.

νειλημμένα την πολιτική του γραμματεία. Υπό μια έννοια, οι παροικούντες τη φιλαδέλφειάκη Ιερουσαλήμ δεν πρέπει να ένιωσαν και μεγάλη έκπληξη από την πορεία και την κατάληξη του ΣΥΡΙΖΑ προς το τρίτο μνημόνιο...

Η μεγαλύτερη, βεβαίως, επιτυχία της προσπάθειας που και εμείς, μαζί με ορισμένους θαρραλέους αλλά μεμονωμένους ανθρώπους της πόλης ξεκινήσαμε, ήταν ότι η συζήτηση για το γήπεδο, το Μελισσανίδα και τις βλέψεις του για το Άλσος άλλαξε περιεχόμενο. Το σχέδιο που αρχικά παρουσιαζόταν ως φάρμακο «διά πάσαν νόσον και πάσαν μαλακίαν», όπως γράφαμε στο *Χαμπέρι* ήδη το Δεκέμβρη του 2013, σήμερα κρίνεται από την πόλη, παρά τις προσπάθειες της πλευράς Μελισσανίδα να πείσει ότι «μπαίνουν οι μπουλντόζες». Παρά τις ταλαντεύσεις, τις μεθοδεύσεις, τους τακτικισμούς, τα πισωγυρίσματα, τις διαφωνίες, τα προβλήματα και τις πολιτικές και οργανωτικές αδυναμίες, σήμερα οι κριτικές απόψεις απέναντι στην κτηματομεσιτική επένδυση του Μελισσανίδα δεν απαγορεύονται υπό το κράτος του φόβου που μπορεί να προκαλέσει το κεφάλαιο και οι εμπροσθοφυλακές του, ενώ το ίδιο το σχέδιο εμφανίζεται στάσιμο για πολιτικούς και νομικούς λόγους, παρά την ολόψυχη στήριξή του από την κυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ-ΑΝΕΛ — μέχρι, τουλάχιστον, την επόμενη προσπάθεια του Μελισσανίδα ή του επόμενου «σωτήρα» της ΑΕΚ να βάλει χέρι στο Άλσος και την πόλη.

Το Άλσος της Νέας Φιλαδέλφειας κινδύνεψε πολλές φορές στα 100 χρόνια της ύπαρξής του. Κινδύνεψε από το κράτος, από το δήμο, από οικοδομικούς συνεταιρισμούς, από μεμονωμένους ιδιώτες και μπόλικες φορές από τους διαχειριστές της ΑΕΚ. Στις περισσότερες περιπτώσεις, ήταν η κινητοποίηση των κατοίκων που δημιούργησε τις προϋποθέσεις της διάσωσης του. Η πιο πρόσφατη φάση του συνεχιζόμενου αγώνα για τη διάσωση του Άλσους, τον οποίο αποφασίσαμε να υποστηρίξουμε, δεν έχει ακόμη τελειώσει κι είναι νωρίς γι' απολογισμούς. Ωστόσο η κοπιαστική προσπάθεια του τελευταίου διαστήματος μάς πλούτισε με σημαντικές θετικές κι αρνητικές εμπειρίες, ενώ συνεισφέραμε στην ανάδειξη ενός πολιτικού ζητήματος στην περιοχή σε άλλη έκταση, ένταση και με διαφορετικές μεθόδους απ' ό,τι στο παρελθόν. Απ' τη δραστηριότητα αυτή προκύπτει η ανάγκη να μην εγκαταλείψουμε σήμερα ούτε και αύριο την υπόθεση «της υπεράσπισης του Άλσους και της πόλης», όπως διατυπώθηκε ο στρατηγικός στόχος του αγώνα από το Συντονιστικό Κατοίκων στο οποίο συμμετείχαμε αποφασιστικά από την πρώτη στιγμή.

Οι περιστάσεις κάτω από τις οποίες αποκτήσαμε αυτές τις εμπειρίες, για πολλούς από εμάς δεν ήταν τέτοιες που να προλάβουμε να στοχαστούμε βαθύτερα πάνω στο θέμα. Τώρα που έχει κατακαθίσει κάπως ο κουρνιαχτός κι έχει κλείσει ένας κύκλος (λίγο πριν ανοίξει ένας άλλος), διατυπώνουμε εδώ ορισμένες σκέψεις για το τι είναι αυτό που αντιμετωπίζουμε τοπικά, αλλά και υπεριοπτικά, πώς μας επηρεάζει και γιατί (και πώς) πρέπει να κινηθούμε.

ΚΑΠΙΤΑΛΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΧΩΡΟΣ

Η έννοια της ατομικής ιδιοκτησίας δεν υπήρξε ούτε οικουμενική ούτε διαχρονική. Ωστόσο, η ατομική ιδιοκτησία των φυσικών πόρων και των μέσων παραγωγής είναι μια από τις προϋποθέσεις του σύγχρονου καπιταλισμού. Η κυριαρχία του δεν εκφράζεται μόνο με την ιδιοκτησία των μέσων παραγωγής και των φυσικών πόρων και με την εκμετάλλευση της εργατικής δύναμης. Υπάρχει η ανάγκη της ρύθμισης κάθε σχέσης των ανθρώπων μεταξύ τους και με τη φύση, κι αυτό το ρόλο έχει αναλάβει ένας παντοδύναμος θεσμός, αναγκαίος για την ίδια την ύπαρξη του υπάρχοντος οικονομικού συστήματος, το κράτος. Το κράτος, μέσω της νομοθετικής κι εκτελεστικής εξουσίας, αναλαμβάνει να οριοθετήσει τις κοινωνικές και οικονομικές σχέσεις. Ό,τι ξεφεύγει απ' τα επιτρεπόμενα όρια, τα οποία θέτει η κυρίαρχη τάξη μέσω των προηγούμενων θεσμών, τιμωρείται από τα χέρια της δικαστικής εξουσίας.

Κάθε καπιταλιστική επένδυση παίρνει σχήμα και μορφή σ' έναν χώρο. Σε παλιότερες εποχές, οι επενδύσεις ήταν εργοστάσια και σιδηροδρομικές γραμμές που θα έφερναν γρήγορα και φτηνά πρώτες ύλες από μακρινούς τόπους και θα μετέφεραν τα προϊόντα των εργοστασίων σε μακρινές αγορές. Στη σημερινή παγκοσμιοποιημένη οικονομία, μεγάλος όγκος των καπιταλιστικών κερδών παράγεται στην άυλη χρηματιστηριακή αγορά και το χρηματοπιστωτικό σύστημα, αλλά η σύνδεση με το χώρο και τις άμεσες μορφές εκμετάλλευσης δεν έχει εκλείψει: μια εφήμερη κερδοσκοπική κίνηση πάνω στην τιμή του ρυζιού, για παράδειγμα, στο χρηματιστήριο του Σικάγο, μπορεί να κρίνει την τύχη της ζωής των φτωχών αγροτών της Κίνας που το καλλιεργούν. Μα και για να γίνει εφικτή η κίνηση στο χρηματιστήριο του Σικάγο, πρέπει να συντρέχουν κάποιες παραγωγικές προϋποθέσεις στο έδαφος της Κίνας.

Τα σημεία ενδιαφέροντος του κεφαλαίου είναι, μ' αυτή την έννοια, άπειρα και η δίψα του να ρυθμίσει κάθε είδους σχέση των ανθρώπων μεταξύ τους και με το φυσικό περιβάλλον είναι ακόρεστη, γιατί εκεί βρίσκεται η πηγή του καπιταλιστικού κέρδους. Η δίψα για κέρδος δεν έχει εκλείψει – κάθε άλλο – από τα «κράτη δικαίου» του δυτικού κόσμου, κράτη που εν πολλοίς φέρουν την ιστορική ευθύνη για το μεγαλύτερο μέρος της παγκόσμιας εκμετάλλευσης ανθρώπου από άνθρωπο.

Σ' αυτά τα κράτη, το υψηλότερο εκπαιδευτικό επίπεδο των λαϊκών στρωμάτων και οι κατακτήσεις δεκαετιών των εργατικών και κοινωνικών κινημάτων υποχρέωσαν,

σε ένα βαθμό, το κεφάλαιο και το πολιτικό του προσωπικό στην προσεκτικότερη επιδίωξη της επίτευξης του κέρδους και στην πλάγια αποτύπωσή της στην αστική νομοθετική παραγωγή. Σήμερα, που η καπιταλιστική κρίση αμβλύνει ή και εκτρέπεται τις λαϊκές αντιστάσεις και η παγκοσμιοποίηση των αγορών καθιστά εξαιρετικά απλή κι ανέξοδη τη μεταφορά κεφαλαίων, μια σειρά κράτη διαγκωνίζονται για να προσφέρουν μεγαλύτερα περιθώρια κέρδους στους περιπλανώμενους «στρατηγικούς επενδυτές». Τα διαθέσιμα σε κάθε χώρα νομικά πλαίσια είναι κριτήριο επιλογής για εκείνους: όσο πιο (απο)ρυθμισμένη είναι μια αγορά, τόσο μεγαλύτερο είναι και το περιθώριο κέρδους.

Οι χώρες της ευρωπαϊκής περιφέρειας, όπως η Ελλάδα, βρίσκονται σήμερα σε διηνή θέση στον παγκόσμιο καταμερισμό της εργασίας. Με το μεγάλο όγκο της βιομηχανικής παραγωγής να έχει μετακινηθεί στις χώρες της Ασίας και την αγροτική και κτηνοτροφική παραγωγή να φθίνει, μετά και την εφαρμογή της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης, μένει προς εκμετάλλευση ο τριτογενής τομέας (εμπόριο, υπηρεσίες, τουρισμός), πάνω στη γη που απελευθερώνεται βίαια από άλλες δραστηριότητες. Γι' αυτό, η χωροταξική και πολεοδομική πολιτική βρίσκεται στο κέντρο του ενδιαφέροντος των μικρότερων ή μεγαλύτερων «ελλήνων» ή «παγκόσμιων» καπιταλιστών και του πολιτικού προσωπικού που θέλει να τους εξυπηρετήσει. Όπως το έθεσε πρόσφατα ο πρόεδρος του Συνδέσμου Επιχειρήσεων και Βιομηχανιών, «η βελτίωση του εθνικού συστήματος χωρικού σχεδιασμού αποτελεί μεταρρύθμιση άμεσης προτεραιότητας, την οποία ίσως να μην έχουμε συνειδητοποιήσει όλοι στον αναγκαίο βαθμό. Ο ρόλος του χωροταξικού και πολεοδομικού σχεδιασμού στη διαμόρφωση του μοντέλου ανάπτυξης της χώρας είναι καίριος, καθώς διασφαλίζει μια απολύτως αναγκαία συνθήκη για την προσέλκυση σοβαρών επενδυτών στη χώρα. Ο ελλειμματικός σχεδιασμός, η αβεβαιότητα και η ασάφεια στην οριστικοποίηση προβλέψεων που διέπουν το υφιστάμενο σύστημα δεν αποτελούν μόνο τροχοπέδη για την αδειοδότηση και τη δραστηριότητα των επιχειρήσεων, αλλά αντανakλούν ασάφεια και ανασφάλεια δικαίου στη ρύθμιση του χώρου, των χρήσεων γης, των όρων δόμησης, με συνέπεια όλα αυτά να αποθαρρύνουν τους επενδυτές»¹.

Η στρατηγική του κεφαλαίου, που αποτυπώνεται με σαφήνεια στα παραπάνω λόγια του κυρίου προέδρου, αποκτά πιο συγκεκριμένες και λεπτομερειακές μορφές όταν μετασχηματίζεται σε κρατική πολιτική. Στις σχετικές νομοθετικές μεταρρυθμίσεις που εισηγούνται οι κυβερνήσεις, θα εντοπίσουμε τους στόχους των ίδιων και των πιθανών επενδυτών: από τις προσυμφωνημένες φωτογραφικές διατάξεις προς εξυπηρέτηση συγκεκριμένων επιχειρηματικών συμφερόντων, μέχρι τις (απο)ρυθμίσεις εκείνες που

1 Απόσπασμα από την εισήγηση του προέδρου του ΣΕΒ Θεόδωρου Φέσσα κατά την παρουσίαση της μελέτης που εκπόνησε το Παρατηρητήριο Επιχειρηματικού Περιβάλλοντος του ΣΕΒ με θέμα: «Εθνικό Σύστημα Χωρικού Σχεδιασμού από τη σκοπιά της επιχειρηματικότητας». Η μελέτη παρουσιάστηκε στις 18 Δεκεμβρίου 2014, σε «ημερίδα διαβούλευσης» που πραγματοποιήθηκε στο ξενοδοχείο Divani Caravel. Η μελέτη προτείνει «δέσμη 24 παρεμβάσεων που στοχεύουν στη μεταρρύθμιση του συστήματος χωρικού σχεδιασμού».

μπορούν να πουληθούν επικοινωνιακά από μεσαία στελέχη της κρατικής διοίκησης προς μεσαία στελέχη της παγκόσμιας καπιταλιστικής μηχανής στα «roadshows» της κάθε «εθνικής» οικονομίας ανά τον κόσμο. Ο δεύτερος στόχος, αν και μικρότερος σε μέγεθος, δεν είναι άνευ σημασίας: Ακόμη κι αν ο κάθε Καταριανός εμίρης ή άλλος «στρατηγικός επενδυτής» δεν αγοράσει τελικά ένα asset ή δεν κατασκευάσει το μεγαλύτερο σχέδιό του, κάποιιοι θα καρπωθούν σημαντικές αμοιβές για τις υπηρεσίες τους, κι αυτό είναι ένα ισχυρό κίνητρο για τους επαγγελματίες του κτηματομεσιτικού κλάδου που κύρια δουλειά τους είναι να καλλιεργούν προσδοκίες²...

-
- 2 Σ' ό,τι μας αφορά στην περίπτωση της «Αγιά-Σοφιάς» του Μελισσανίδη στη Νέα Φιλαδέλφεια, τέτοιο ρόλο παίζει ο «project manager» Δημήτρης Ανδριόπουλος και η εταιρεία του Dimand ΑΕ. Περισσότερα για το ζήτημα των κερδών γύρω απ' τις προσδοκίες στο κεφάλαιο «Κτηματομεσιτικά όνειρα».

ΣΤΟ ΛΑΒΥΡΙΝΘΟ ΤΗΣ ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Το καλοκαίρι του 2014, η ελληνική κυβέρνηση προσπάθησε να περάσει από τη βουλή τέσσερα νομοθετήματα που ρυθμίζουν τις κρατικές πολιτικές του χώρου σε κατεύθυνση εξυπηρέτησης διάφορων μεγάλων ή μικρών, σοβαρών ή λιγότερο σοβαρών καπιταλιστικών συμφερόντων, που αναμένουν να πάρουν κομμάτι απ' την πίτα των δημόσιων πόρων — πόρων που οι κάτοικοι της χώρας δεν έχουν πάρει πρωτοβουλία να οικειοποιηθούν κι ούτε φαίνεται να έχουν τη διάθεση.

Ένα από αυτά, το νομοσχέδιο που αφορούσε την εκποίηση των ακτών, αποσύρθηκε από την κυβέρνηση, κατόπιν μαζικών αντιδράσεων. Ένα δεύτερο νομοσχέδιο περικόπηκε κατά ένα τμήμα του (Ρυθμιστικό Σχέδιο Θεσσαλονίκης), καθώς οι συλλογικοί επιχειρηματικοί φορείς της πόλης (επιχειρηματικές ομοσπονδίες, επιμελητήρια κλπ.) έθεσαν βέτο, γιατί κατά τη γνώμη τους τα συμφέροντά τους δεν εξυπηρετούνταν σωστά από το περιεχόμενο του σχεδίου. Ένα τρίτο περικόπηκε σ' ό,τι αφορά τις ρυθμίσεις για την ιδιωτική πολεοδόμηση και τους οικοδομικούς συνεταιρισμούς. Παρά τις περικοπές και τις αντιδράσεις, τρία νομοσχέδια ψηφίστηκαν απ' τη Βουλή κι είναι σήμερα νόμοι του κράτους.

Ο πρώτος, ο λεγόμενος «δασικός» νόμος (Ν. 4280/2014), τροποποιεί τον μέχρι πρότινος ισχύοντα δασικό κώδικα με τρομακτικές συνέπειες στο δασικό πλούτο. Διατηρώντας όλους τους προστατευτικούς χαρακτηρισμούς για τα εναπομείναντα δάση του ελλαδικού χώρου, προβλέπει τη δυνατότητα «επενδυτικών» δραστηριοτήτων με καταστροφικές για το περιβάλλον συνέπειες, σε πληθώρα μέχρι πρότινος προστατευόμενων εκτάσεων.

Ο δεύτερος, ο νόμος για τη «χωροταξική και πολεοδομική μεταρρύθμιση-βιώσιμη ανάπτυξη» (Ν. 4269/2014), αποτυπώνει τις κατευθύνσεις της κρατικής χωρικής πολιτικής με δεδομένες τις δεσμεύσεις της μνημονιακής εποχής: Η «Εθνική Χωροταξική Στρατηγική» αποφασίζεται από το υπουργικό συμβούλιο, κατόπιν εισήγησης του υπουργείου «περιβάλλοντος», λαμβάνοντας υπόψη την «Εθνική Αναπτυξιακή Στρατηγική της Χώρας για εκάστη προγραμματική περίοδο, το εκάστοτε ισχύον Μεσοπρόθεσμο Πλαίσιο Δημοσιονομικής Στρατηγικής (σ.σ. το μνημόνιο δηλαδή) και το εθνικό πρόγραμμα δημοσίων επενδύσεων, [τις] διεθνείς, ευρωπαϊκές και εθνικές πολιτικές για την προστασία του περιβάλλοντος, καθώς και άλλα γενικά ή ειδικά

προγράμματα εθνικής ή διαπεριφερειακής κλίμακας που επηρεάζουν σημαντικά τη διάρθρωση και ανάπτυξη του εθνικού χώρου».

Η «Εθνική Χωροταξική Στρατηγική» εξειδικεύεται με το «Εθνικό Χωροταξικό Πλαίσιο», τα «Περιφερειακά Χωροταξικά Πλαίσια» και τα «Τοπικά Χωρικά Σχέδια». Είναι ωστόσο τα προβλεπόμενα «Ειδικά Χωρικά Σχέδια» (όπου συγκαταλέγονται οι προϋπάρχουσες «Περιοχές Ολοκληρωμένης Τουριστικής Ανάπτυξης» (ΠΟΤΑ), οι «Περιοχές Οργανωμένης Ανάπτυξης Παραγωγικών Δραστηριοτήτων» (ΠΟΑΠΔ), τα «Επιχειρηματικά Πάρκα», τα «Εμπορευματικά Κέντρα», τα «Ειδικά Σχέδια Χωρικής Ανάπτυξης Δημοσίων Ακινήτων» (ΕΣΧΑΔΑ) και τα «Ειδικά Σχέδια Χωρικής Ανάπτυξης Στρατηγικών Επενδύσεων» (ΕΣΧΑΣΕ)), τα οποία αποτελούν τον πυρήνα του γραφειοκρατικού λαβυρίνθου όπου προβλέπεται να ζει ο καπιταλιστικός Μινώταυρος για να καταναλώνει όχι μόνο επτά νέους κι επτά νέες από την Αθήνα κάθε χρόνο, όπως ο μυθικός του πρόγονος, αλλά το σύνολο των παραγωγικών δυνάμεων, της εργατικής δύναμης και των παραγωγικών πόρων που είναι διαθέσιμοι στον ελλαδικό χώρο. Ο ίδιος νόμος εισάγει μια νέα ταξινόμηση των επιτρεπόμενων χρήσεων γης, καταργώντας τις ζώνες αμιγούς κατοικίας και «εμπλουτίζοντας» τις οικιστικές ζώνες με επιχειρηματικές δραστηριότητες πέραν των απαραίτητων για την ομαλή κοινωνική ζωή.

Ο τρίτος νόμος του καλοκαιριού είναι ο Ν. 4277/2014, το «Ρυθμιστικό Σχέδιο Αθήνας-Αττικής». Το νέο ΡΣΑ είναι ο μπούσουλας για την Αττική των επόμενων δεκαετιών: τουρισμός κάθε είδους, διεθνές διαμετακομιστικό εμπόριο με αιχμή το ιδιωτικό λιμάνι του Πειραιά (η ιδιωτικοποίηση του ΟΛΠ συνεχίστηκε κανονικά και από την «αριστερή» κυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ, παρά την παρέμβαση... Μαρινάκη υπέρ του δημοσίου χαρακτήρα του λιμανιού μέσω της «No Politica» δημοτικής αρχής Πειραιά — και ο νόμος νοείτο για την επόμενη φάση του πολιτικού παιγνίου στη χώρα), συγκέντρωση της ιδιοκτησίας όλων των ελεύθερων χώρων πρασίνου σε έναν «Φορέα Ανάπτυξης και Διαχείρισης Μητροπολιτικών και Υπερτοπικών Πάρκων» δίχως καμιά μορφή έστω και καχεκτικού δημόσιου ελέγχου κλπ. Οι συνθήκες ζωής στην πόλη προβλέπεται ν' αλλάξουν προς το χειρότερο τόσο που οι συντάκτες του ΡΣΑ αισθάνονται την ανάγκη να μιλήσουν για «μέτρα συγκράτησης του πληθυσμού» στο κέντρο της Αθήνας και τις γειτονίες που παρασύρονται από τον «αναπτυξιακό οργανισμό» (μεταξύ αυτών, και τη Νέα Φιλαδέλφεια, για την οποία έχουμε λόγους ν' ανησυχούμε περισσότερο).

Ο αντίκτυπος αυτών των νόμων είναι κάτι παραπάνω από το άθροισμα των περιεχομένων τους. Παρά τις εσωτερικές τους αντιφάσεις στις λεπτομέρειες (προϊόν των αλληλοσυγκρουόμενων συμφερόντων που τους προώθησαν), τα τρία νομοθετήματα διέπονται από κοινή λογική: είναι ο στόχος της «ανάπτυξης» (και μάλιστα της «βιώσιμης»...) που οδηγεί τον κοινό νομοθέτη στην άμεση άρση ή στη δυνατότητα άρσης των όποιων προϋπαρχόντων περιορισμών στις χρήσεις γης και στη θέσπιση καταστροφικών «εξαιρέσεων», που δικαιολογούνται από την ανάγκη αντιμετώπισης των δημοσιονομικών προβλημάτων. Το σύνολο της χωροταξικής και πολεοδομικής πολιτικής τίθεται και επισήμως σε μια «κατάσταση εξαιρέσεως», με αφορμή και δικαιο-

ολογία την καπιταλιστική κρίση, της οποίας τις συνέπειες ζουν τα λαϊκά στρώματα από το 2009.

Η «εξαιρέση» καθίσταται ο νέος χωροταξικός-πολεοδομικός κανόνας. Φυσικοί και κατασκευασμένοι πόροι, η ύπαιθρος χώρα και οι πόλεις δηλαδή, ξαναμοιράζονται, κατακερματίζονται, απαξιώνονται, ώστε να δημιουργηθούν οι δυνατότητες μικρών ή μεγάλων μεταβιβάσεων γης που θα εξυπηρετήσουν όσους κερδοσκοπούν πάνω σ' αυτήν. Τα «φιλέτα» εμπίπτουν πάντοτε στις ειδικές κατηγορίες. Εκεί ανήκει κι ό,τι πρέπει να χάσει αξία για να την ξανακερδίσει κάτω από διαφορετική ιδιοκτησία στο άμεσο μέλλον. Κι αν στο παρελθόν συζητούσαμε για τις Ειδικές Οικονομικές Ζώνες σε περιοχές με αυξημένα κοινωνικοοικονομικά προβλήματα (ανεργία, φτώχεια κλπ.), ως εργαλείο περαιτέρω εκμετάλλευσης του ενεργού και του εφεδρικού εργατικού δυναμικού, σήμερα όλος ο ελλαδικός χώρος μετατρέπεται σε ειδική ζώνη.

Και οι δουλειές; Η αντιμετώπιση της ανεργίας, χάριν της οποίας πρέπει εμείς οι από κάτω να πούμε όλα τα μεγάλα «ναι» στη χωρική πολιτική; Τα μεγαλεπήβολα σχέδια ανάταξης της απασχόλησης, της «βιώσιμης» ανάπτυξης κλπ. συνοψίζονται νομίζουμε εξαιρετικά στον 5ο Διεθνή Διαγωνισμό Σερβιτόρων 2015 «Writers On The Move – Με το δίσκο στο χέρι – by Coca-Cola» που συνδιοργάνωσε στις 5 Απριλίου 2015 ο πάντοτε καλόβολος Δήμος Αθηναίων: «Οι διαγωνιζόμενοι επαγγελματίες από το χώρο της εστίασης-διασκέδασης και όχι μόνο, με ένα δίσκο στο χέρι που θα περιέχει 1 μπουκάλι Coca-Cola και 4 ποτήρια θα πρέπει να διανύσουν μια απόσταση 2.5 km από τους Στύλους Ολυμπίου Διός, με εκκίνηση την οδό Λυσικράτους, και να φτάσουν με κυκλική διαδρομή μέσα από τα στενά της Πλάκας έως τις αρχές του πεζοδρομίου της Διονυσίου Αρεοπαγίτου. (...) Οι τρεις πρώτοι με τις λιγότερες απώλειες στο δίσκο τους κερδίζουν. Θα ακολουθήσει απονομή βραβείων των νικητών και το Acropolis street party (...). Ο Διαγωνισμός Σερβιτόρων αποτελεί θεσμό για την Ελλάδα αλλά και για πολλές χώρες του εξωτερικού. Τελεί υπό την αιγίδα του Ε.Ο.Τ. της Εταιρείας Ανάπτυξης & Τουριστικής Προβολής Αθηνών και του Συλλόγου Καταστηματάρχων Πλάκας». Δυστυχώς, η ανακοίνωση αυτή είναι κάτι παραπάνω από καταστασιακό όνειρο: είναι μια απ' τις ηγεμονικές ιδεολογικές μορφές που παίρνει η πιο άγρια εκμετάλλευση στην πιο άγρια δύση...

Οι παραπάνω νόμοι δεν είναι βέβαια οι μοναδικοί που εξυπηρετούν την «υγιή επιχειρηματικότητα» του επιθετικού καπιταλισμού και σχετίζονται με τη χωρική πολιτική. Η μνημονιακή μεταβίβαση δημόσιας περιουσίας προς το Ταμείο Αξιοποίησης Ιδιωτικής Περιουσίας του Δημοσίου (άμοιρε Όργουελ!) ήδη απ' το 2011 και ο νόμος για τις «fast track» επενδύσεις ήταν στην ίδια κατεύθυνση. Για την ώρα, βέβαια, δεν έχουν αποδώσει σύμφωνα με τα ζητούμενα του ελληνικού πολιτικού προσώπου, διότι απαιτείται πλήρης απορρόθμιση για να δοκιμάσουν την τύχη τους σε μια χώρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης οι διψασμένοι καπιταλιστές που έχουν συνηθίσει στο στρωμένο έδαφος της αποικιοκρατίας. Αυτός, εξάλλου, είναι και ο λόγος της «επανεκκίνησης» του ΤΑΙΠΕΔ, με τους ίδιους πάνω-κάτω στόχους στο «αριστερό» τρίτο μνημόνιο του ΣΥΡΙΖΑ.

Ειδικότερα για την Αθήνα, έχουμε δει από το προηγούμενο διάστημα και άλλες κινήσεις προς μια ιδιότυπη ιδιωτικοποίηση του πολεοδομικού σχεδιασμού, πέρα από την ψήφιση των παραπάνω νόμων:

1. Τον ιδιωτικό αρχιτεκτονικό διαγωνισμό Rethink Athens που διεξήγαγε το Ίδρυμα Ωνάση για την πεζοδρόμηση της δημόσιας οδού Πανεπιστημίου, με τις ευλογίες του κράτους και του δήμου Αθηναίων (που θα υλοποιούνταν, ωστόσο, με δημόσιο ευρωπαϊκό χρήμα, αν δεν ανέκοπταν οι γραφειοκράτες των Βρυξελλών τη χρηματοδότησή του στα πλαίσια της «δημοσιονομικής προσαρμογής»).
2. Την παραχώρηση του χώρου του παλιού Ιπποδρόμου στο Φάληρο στο Ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος για την ανέγερση της νέας Λυρικής Σκηνής και της νέας Εθνικής Βιβλιοθήκης (αυτή η υπόθεση συνοδεύεται και με την ιδιωτικοποίηση ενός πνευματικού κεφαλαίου, υπό το μανδύα της φιλάνθρωπης προαίρεσης των εφοπλιστών, της ατμομηχανής αυτής του «ελληνικού» καπιταλισμού).
3. Την «ανάπλαση» της περιοχής Κεραμεικού-Μεταξουργείου από την κατασκευαστική εταιρεία του εφοπλιστικού γόνου Ιάσονα Τσάκωνα, με θαλασσοδάνειο της Εθνικής Τράπεζας εγγυημένο απ' το ευρωπαϊκό δημόσιο (πρόγραμμα Jessica) και πλήρη υποστήριξη από τα συστημικά και «εναλλακτικά» μέσα ενημέρωσης, με παράλληλη εκδίωξη των ειδικών πληθυσμιακών ομάδων της περιοχής. Στην ουρά του Τσάκωνα συναντάμε τον «καλοπροαίρετο» Γιώργο Καμίνη και τον άτυπο εθελοντισμό των Atenistas.
4. Το ξεπούλημα του πρώην αεροδρομίου Ελληνικού και της παραλίας του Αγίου Κοσμά, για την κατασκευή εμπορικών κέντρων, ξενοδοχείων, καζίνο, πολυτελών κατοικιών κλπ., με πλειοδότη την εταιρεία «Hellinikon Global I S.A.» και εγγυητή την εταιρεία Lamda Development, συμφερόντων ομίλου Λάτση. Σε συνέχεια του σκανδάλου του Mall, ο θηριώδης πολυεθνικός όμιλος Λάτση αξιοποίησε όλη την τεχνογνωσία που είχε συγκεντρώσει από τη στενή διαπλοκή του με το ελληνικό δημόσιο στη συμφωνία εξαγοράς του Ελληνικού από το ΤΑΙΠΕΔ και τις ιστορικές του σχέσεις με το ελληνικό πολιτικό προσωπικό. Ενδεικτικά αναφέρουμε ότι σήμερα στη διοίκηση του ομίλου συναντάμε τον Τάσο Γιαννίση, προεξάρχον πολιτικό στέλεχος του Σημιπτικού «εκσυγχρονισμού».

ΚΤΗΜΑΤΟΜΕΣΙΤΙΚΑ ΟΝΕΙΡΑ

Η κοινωνία που στηρίζεται στη σύγχρονη βιομηχανία δεν είναι τυχαία ή επιφανειακά θεαματική, είναι θεμελιωδώς θεαματολογική. Εντός του θεάματος, εικόνα της κυρίαρχης οικονομίας, ο σκοπός δεν είναι τίποτε, η ανάπτυξη είναι το παν. Το θέαμα δεν επιθυμεί να καταλήξει πουθενά αλλού παρά στον ίδιο του τον εαυτό.

Γκι Ντεμπόρ, *Η κοινωνία του θεάματος*

Στις «ανεπτυγμένες» περιοχές του κόσμου, όπου για λόγους ανταγωνισμού δεν υπάρχει πια περιθώριο δημιουργίας υπεραξιών στη βιομηχανία, η καταφυγή στο χώρο των κατασκευών μοιάζει μονόδρομος για τους καπιταλιστές και το πολιτικό τους προσωπικό, ειδικότερα στα αστικά κέντρα. Ωστόσο το κόστος των κατασκευαστικών επενδύσεων, αυτού του εργαλείου ποσοτικής μεγέθυνσης της τραπεζικής πίστης και άρα των τραπεζικών χρηματιστηριακών κερδών, καλείται να το πληρώσει η κοινωνία, ενώ τα βραχυπρόθεσμα κέρδη εποφθαλμιούν μετρημένοι οικονομικοί παράγοντες μέσα κι έξω από κάθε χώρα. Μεσοπρόθεσμα ή μακροπρόθεσμα κέρδη δεν υπάρχουν: το σχήμα «σχεδιασμός-χρηματοδότηση-κατασκευή-χρήση» είναι καταδικασμένο να καταρρεύσει σχετικά γρήγορα, διότι δεν αποτυπώνει πραγματικές ανάγκες¹, αλλά κερδοσκοπικές βλέψεις· όταν καταρρεύσει, το κόστος το πληρώνει η κοινωνία, «διασώζοντας» τις τράπεζες με τη διαδικασία των «ανακεφαλαιοποιήσεων» και τις άλλες εμπλεκόμενες εταιρείες μέσω του πτωχευτικού δικαίου². Στο τέλος, μας μένει μόνο το υποβαθμισμένο περιβάλλον στο οποίο είμαστε υποχρεωμένοι να συνεχίσουμε τον αβίωτο βίο μας.

Η κερδοφορία μιας κτηματομεσιτικής επένδυσης δε βασίζεται ούτε στις υπεραξίες που παράγονται κατά την κατασκευή ενός έργου, ούτε στα μακροπρόθεσμα κέρδη από την εκμετάλλευσή του. Αντίθετα, κάθε κτηματομεσιτική επένδυση ξεκινά από τη δημιουργία μιας προσδοκίας κέρδους σε ένα γενικό ή ειδικό κοινό ή και στα δύο.

1 Είναι ενδιαφέρον πώς στον ελλαδικό χώρο η συζήτηση για κατασκευές την περίοδο της κρίσης αφορά κυρίως μεγάλης κλίμακας έργα που δε σχετίζονται με την κατοικία, πόσο μάλλον με μια στεγαστική πολιτική που θα αφορούσε τα χαμηλότερα κοινωνικά στρώματα που αντιμετωπίζουν ζωτικά προβλήματα. Ίσως να είναι και καλύτερα, βέβαια, αν σκεφτεί κανείς ότι σε άλλες χώρες η εκτεταμένη κερδοσκοπία πάνω στην κατοικία είχε καταστροφικά αποτελέσματα και πυροδότησε την κρίση της τελευταίας οκταετίας. Αξίζει τον κόπο να διαβάσει κανείς για το ζήτημα αυτό την έκθεση του ΟΟΣΑ με τίτλο «Οικονομικές μεταρρυθμίσεις 2011: Στόχος η ανάπτυξη». Μια σύνοψη της έκθεσης υπάρχει στο άρθρο της Μαρίας Μάρκου «Η εργαλειοθήκη και το ζήτημα της κατοικίας», Δρόμος της Αριστεράς, 13 Οκτώβρη 2015 (<http://www.e-dromos.gr/h-ergaleiothiki-kai-to-zhthma-tis-katoikias/>)

2 Ενδεικτικά, η πρόσφατη διάσωση της κατασκευαστικής εταιρείας «Εδραση» με χρέη άνω των 200 εκατομμυρίων ευρώ: <http://www.capital.gr/story/3075319>.

Αυτή η προσδοκία είναι το βασικό εμπόρευμα του κτηματομεσίτη και ... για την υγρασία θα μιλήσουμε αργότερα, όπως έλεγε ένα παλιό σχετικό ανέκδοτο³.

Στον αθηναϊκό χώρο, η μπίζνα των ολυμπιακών έργων του 2004 ήταν τόσο μεγάλη, που η προσδοκία κέρδους πήρε τη μορφή μιας ιδέας («αρχαίο πνεύμα αθάνατο»), «citius, altius, fortius») για να πουληθεί από τους μεγάλους και μικρούς μεσίτες σε έναν ολόκληρο λαό – και το φαινόμενο των 60.000 εθελοντών που εργάστηκαν αμισθί για να διεκπεραιωθεί η τεράστια διοργάνωση αποδεικνύει την επικοινωνιακή επιτυχία του εγχειρήματος των μεσιτών. Το «εθνικό στοίχημα» να προλάβει το στέγαστρο Καλατράβα να σκεπάσει τον ουρανό πάνω απ' το ΟΑΚΑ το μοιράστηκε πολύς κόσμος. Οι περισσότεροι απ' αυτούς μάλλον έχασαν με πολλούς τρόπους από την αμφιλεγόμενη διοργάνωση, που τα πήγε όμως πολύ καλά σε επίπεδο θεάματος.

Κι η χασούρα δεν αφορά μόνο τον άμεσο λογαριασμό των 15 (;) δισεκατομμυρίων ευρώ του κόστους των Ολυμπιακών Αγώνων, αλλά και τις αρνητικές συνέπειες σε διάφορα επίπεδα της καθημερινότητας μετά απ' αυτούς. Βεβαίως, η «συστράτευση του λαού» στο σχέδιο της Ολυμπιάδας ήταν επίσης αναγκαία για να βάλουν κι οι χορηγοί το χέρι στην τσέπη, προς όφελος της Διεθνούς Ολυμπιακής Επιτροπής και των διαπλεκόμενων συμφερόντων στο χώρο του επαγγελματικού αθλητισμού. Στους χορηγούς επιστρέφει ο τζίρος και τα κέρδη της πώλησης των καταναλωτικών προϊόντων στον ίδιο αυτό λαό με την ιδιότητά του ως καταναλωτή. Οι από κάτω, όμως, δεν παίρνουν τίποτα στο χέρι, παρά μόνο την αίσθηση της δόξας...

«Αγιά-Σοφιά», ένα γλυκό όνειρο

Στην περίπτωση της «Αγιά-Σοφιάς» του Μελισσανίδη, το γενικό κοινό-στόχος των μεσιτών είναι βέβαια οι φίλαθλοι και οπαδοί της ΑΕΚ. Πρόκειται για μια αριθμητικά σημαντική μάζα που βρίσκεται διάσπαρτη σε κάθε κοινωνική τάξη, σε όλη τη χώρα κι έχει παρουσία στους οργανωμένους πολιτικούς χώρους όλων των ιδεολογιών, από την αναρχία ως την ακροδεξιά. Η ΑΕΚ είναι γι' αυτούς μια ταυτότητα – όπως το συνόπισε κάποτε ο Οικουμενικός Πατριάρχης Βαρθολομαίος, «η ΑΕΚ είναι κυρίως ιδέα και οι ιδέες δεν πεθαίνουν· ζουν, εμπνέουν, ενθουσιάζουν, χαρίζουν χαράν...»).

Το γήπεδο του Κουροπαλάτη⁴ Μελισσανίδη απαιτεί όμως κυρίως χρηματικά κεφάλαια και τα ζητά από τρεις πλευρές: από το ελληνικό δημόσιο, από τους φιλά-

3 Ένας ενοικιαστής καλεί τον ιδιοκτήτη του σπιτιού του για να του πει πως είναι γεμάτο αρουραίους. «Ελα τώρα καημένε», του λέει ο ιδιοκτήτης, «που τρόμαξες με τον κακόμοιρο τον Μίκι Μάους, τυχαίο θα ήταν, δεν παθαίνεις και τίποτα με ένα ποντικάκι τόσο δα». Ο ενοικιαστής, για ν' αποδείξει του λόγου το αληθές βγάζει απ' το ψυγείο ένα κεφάλι τυρί και το ακουμπάει πάνω στο τραπέζι της κουζίνας. Σε δευτερόλεπτα, εμφανίζεται ένας αρουραίος ένα μέτρο ψηλός και το αρπάζει. Ο ιδιοκτήτης σοκαρισμένος προσπαθεί να ψελλίσει μια δικαιολογία, όταν ξάφνου ένα σαλάχι διασχίζει νωχελικά την κουζίνα. Ο ενοικιαστής γυρίζει ψύχραιμα στον εμβρόντητο ιδιοκτήτη: «Α, ναι, για την υγρασία θα μιλήσουμε αργότερα».

4 «Με το οφφίκιο του Άρχοντα Κουροπαλάτου της Αγίας του Χριστού Μεγάλης Εκκλησίας τίμησε ο Οικουμενικός Πατριάρχης Βαρθολομαίος τον επιχειρηματία Δημήτρη Με-

θλους και οπαδούς που πρέπει να «βάλουν πλάτη» χάριν της ιδέας και από τους χορηγούς/επενδυτές/τραπεζίτες που θ' αγοράσουν το μέλλον της ομάδας, μέσα κι έξω από το γήπεδο· μιας ομάδας που, κατά τ' άλλα, παίζει μπάλα για τη βαριά κι ιστορική της φανέλα, υποτίθεται. Για κάποιους επιτήδειους, η ΑΕΚ δεν είναι μόνο ιδέα, όπως υπονόησε και ο σεπτός Πατριάρχης...

Στην αφήγηση Μελισσανίδη συμμετέχουν οι τοπικοί άρχοντες, ανεξαρτήτως πολιτικής τοποθέτησης. Η πασοκοδεξιά δημοτική αρχή της Ευτυχίας Γαϊτανά συνόψισε τη στήριξή της στο σύνθημα «ΑΕΚ καλωσήρθες σπίτι σου», που ήταν γραμμένο σ' ένα πανό αναρτημένο στην αίθουσα του δημοτικού συμβουλίου στις 2/10/2013. Η «ριζοσπαστικά αριστερή» δημοτική αρχή του Άρη Βασιλόπουλου, που έχει αναλάβει απ' το Σεπτέμβριο του 2014, ενέταξε στο επιχειρησιακό σχέδιο του δήμου για την επόμενη πενταετία ως κύρια προτεραιότητα την «προώθηση της κατασκευής νέου γηπέδου για την ΑΕΚ προδιαγραφών UEFA». Πρόκειται για ένα στόχο που διαφέρει κατά πολύ από την ιδέα του γηπέδου στα όρια της παραχώρησης του 1934, που έλεγε ο Άρης Βασιλόπουλος προεκλογικά, και σηματοδοτεί την αντικειμενική ευθυγράμμισή του με τα συμφέροντα Μελισσανίδη.

Οι άμεσες επενδύσεις πάνω στη γη μέσα στην πόλη, οι κατασκευαστικές επενδύσεις δηλαδή, αν και παρουσιάζονται ως μόνιμες από τους εμπνευστές τους, δεν είναι. Σ' ό,τι αφορά τα ποδοσφαιρικά γήπεδα, για παράδειγμα, η FIFA εκτιμά ότι η μέση διάρκεια ζωής ενός σύγχρονου ποδοσφαιρικού γηπέδου, σαν αυτό που θέλει να φτιάξει ο Μελισσανίδης στη Νέα Φιλαδέλφεια, είναι 30 χρόνια το πολύ – ωστόσο η ερασιτεχνική ΑΕΚ παραχωρεί τα δικαιώματά της στην Δικέφαλος 1924 ΑΕ για 49 χρόνια, έτσι ώστε να προσβλέπει στο ότι σε ένα μακρινό κι αβέβαιο μέλλον θα κατέχει ένα πλήρως απαξιωμένο κτίριο. Η ανώνυμη εταιρεία του έργου θα έχει ως τότε πετύχει ακόμη και τις μακροπρόθεσμες αποσβέσεις και θα έχει αποστραγγιστεί κάθε πιθανότητα κερδοφορίας.

Το σχέδιο Μελισσανίδη είναι μια μεγάλη κτηματομεσιτική επένδυση στη Νέα Φιλαδέλφεια, που αν κατασκευαστεί θα έχει άμεσες επιπτώσεις στο Άλσος και στην καθημερινή λειτουργία της πόλης. Όμως βασικός στόχος των εμπνευστών του είναι απλώς να το φτιάξουν σχετικά γρήγορα, για να γεμίσουν κάποιες τσέπες. Πρόκειται για βρόμικη δουλειά που θα πρέπει να την αναλάβουν τα κατάλληλα πρόσωπα. Ο Δημήτρης Μελισσανίδης ανέθεσε αυτή τη δουλειά στο Δημήτρη Ανδριόπουλο και

λισσανίδη. Η χειροθεσία του νέου Άρχοντα πραγματοποιήθηκε από τον Οικουμενικό Πατριάρχη Βαρθολομαίο αμέσως μετά την θεία λειτουργία των Θεοφανείων και τον Μεγάλο Αγιασμό στον Πάνσεπτο Πατριαρχικό Ναό του Αγίου Γεωργίου στο Φανάρι. Όπως είπε ο Οικουμενικός Πατριάρχης στην ομιλία του, ο νέος Άρχων τιμήθηκε για την «ειλικρινή αφοσίωσή του στην Μητέρα Εκκλησία, για την προθυμία του στη διακονία και την προσφορά του στα ευσεβή και ευγενή τέκνα του μαρτυρικού Πόντου» καθώς και για τις ευρύτερες κοινωφελείς πρωτοβουλίες του. Σημειώνεται ότι είναι η πρώτη φορά μετά το 1453 που απονέμεται το οφίκιο του Άρχοντος Κουροπαλάτου, το οποίο ως αξίωμα στην Ανατολική Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία συνδεόταν με σημαντικές ευθύνες στο Παλάτι.» (είδηση που δημοσιεύτηκε σε έντυπα κι ηλεκτρονικά μέσα ενημέρωσης στις 7/1/2014)

την εταιρεία Dimand AE, επειδή έχει, όπως φαίνεται, την αναγκαία τεχνογνωσία για να φέρει σε πέρας το ... πολύπλοκο έργο.

Καταρχάς ο μεσίτης Ανδριόπουλος έπαιξε ανάλογο ρόλο στη σκανδαλώδη ανακατασκευή του γηπέδου Καραϊσκάκη στα πλαίσια των ολυμπιακών έργων του 2004⁵. Επρόκειτο για μια επιτυχία του Ανδριόπουλου, με την έννοια ότι το νομοθετικό-πολεοδομικό σύμπλεγμα που απαιτούνταν για να χαρίσει το ελληνικό δημόσιο την έκταση του Φαλήρου στο Σωκράτη Κόκκαλη υλοποιήθηκε με την καθοριστική συμβολή του⁶.

Ο Ανδριόπουλος έχει εμπλακεί και σε άλλες κατασκευές ποδοσφαιρικών γηπέδων, με χαρακτηριστικότερο φιάσκο την υπόθεση της Λάρισας. Υπήρξε ωστόσο και σύμβουλος του Δήμου Αθηναίων στην εγκαταλειφθείσα Διπλή Ανάπλαση του Παναθηναϊκού, ενώ η ιστοσελίδα της Dimand AE αναφέρει και την περίπτωση του γηπέδου του Πανιωνίου στη Νέα Σμύρνη, για την οποία βέβαια δεν υπάρχει κάποιο σχέδιο σε ορατό βάθος χρόνου. Τον Ανδριόπουλο τον συναντάμε και σ' άλλες ανάλογες αρπαχτές, όπως για παράδειγμα στο κτίριο της διοίκησης της Cosmote, που αγοράστηκε έναντι εκατοντάδων εκατομμυρίων από την κτηματομεσιτική θυγατρική της Εθνικής Τράπεζας, λίγο πριν αυτή ιδιωτικοποιηθεί, ή στην έδρα της εμπορικής-εισαγωγικής εταιρείας του μόδιστρου Λάκη Γαβαλά, που πτώχευσε και κατέληξε στη φυλακή μετά τα 17 εκατομμύρια ευρώ που πλήρωσε στον Ανδριόπουλο...

Κοινό σημείο όλων αυτών των υποθέσεων, η λογική του hit and run: Οι κατασκευαστές και οι μεσίτες δε νοιάζονται για την τύχη του κάθε μεγάλου έργου μεσομακροπρόθεσμα, αλλά μόνο για την περίοδο στην οποία αυτοί βγάζουν τα λεφτά τους. Ο κατασκευαστής που στοχεύει να προπωλήσει στην υψηλότερη δυνατή τιμή, να κατασκευάσει και μετά να φύγει γι' άλλες πολιτείες, δεν ενδιαφέρεται για τις μακροχρόνιες συνέπειες πάνω στο χώρο ή τους γειτονικούς πληθυσμούς, ούτε και για την ποιότητα του έργου. Η δουλειά του μεσίτη τελειώνει ακόμη νωρίτερα. Το μυστικό της επικερδούς κτηματομεσιτικής επένδυσης είναι να ξεκινάς με ένα οικόπεδο που μπορείς να αποκτήσεις με ψίχουλα ή και τζάμπα, να εμφανίζεις το σχέδιό σου ως ευκαιρία «βιώσιμης ανάπτυξης» και να αυξάνεις τις προσδοκίες γύρω από την πιθανή κερδοφορία, το συμβολικό βάρος ή τη χρηστική αξία του – ή κάποιο συνδυασμό των τριών. Κατά τη διαδικασία αυτή απαιτείται να προσφεύγεις στο κράτος για να σ' εξυπηρετήσει με ειδικές πολεοδομικές-χωροταξικές ρυθμίσεις, φορολογικές διευκολύνσεις και, γιατί όχι, άμεσες επιχορηγήσεις με δημόσιο χρήμα. Μετά μπορείς να

5 Να θυμίσουμε ότι η ένταξη της ανακατασκευής του Καραϊσκάκη στα ολυμπιακά έργα συνοδεύτηκε από τη διαγραφή της ανακατασκευής του «Νίκος Γκούμας» στη Νέα Φιλαδέλφεια.

6 Βέβαια, ακόμη και σ' αυτή την περίπτωση, η πορεία της Καραϊσκάκη ΑΕ όπως αποτυπώνεται στους ισολογισμούς της και οι ιδιοκτησιακές αλλαγές που χρειάστηκε να γίνουν (Κόκκαλης, Λαυρεντιάδης, Μαρινάκης) δείχνουν ότι η επένδυση αυτή δεν ήταν και τόσο σταθερή υπόθεση. Κι αυτό παρά το γεγονός ότι η ΠΑΕ Ολυμπιακός έκανε πρωταθλητισμό στον ελλαδικό χώρο και άρα συμμετείχε σταθερά στις ευρωπαϊκές διοργανώσεις με σημαντικά έσοδα και περιθώρια κέρδους.

υπερτιμολογήσεις την κατασκευή, να την τρενάρεις όσο υπάρχει χρήμα και όταν στερέψει να φεσώσεις τον κόσμο και να φύγεις (έτσι έγινε στη Λάρισα).

Εκμετάλλευση με πρόσχημα την «ανάπτυξη»

Γρήγορα κι εύκολα λεφτά δε βγάζει κανείς από τη μακροπρόθεσμη χρήση των οικοδομών, ούτε κι έχει σημασία ποια θα είναι η χρήση για όποιον κερδοσκοπεί. Αρκεί να μπορεί να πουλήσει τις προσδοκίες γύρω απ' αυτές σε πρώτο χρόνο, σε επικοινωνιακό επίπεδο: οι χιλιάδες κενές και κατασχεμένες κατοικίες της οικοδομικής φούσκας των ΗΠΑ, της Ιρλανδίας και της Ισπανίας, που έτρεφαν την τραπεζική Λερναία Ύδρα, τα εγκαταλελειμμένα ολυμπιακά ακίνητα του 2004, οι πόλεις-φαντάσματα της Κίνας (μια κατασκευαστική φούσκα που δεν έχει ακόμη σκάσει, αλλά όταν σκάσει θα πάρει και θα σηκώσει ολόκληρη την ασιατική ήπειρο), μας επιβεβαιώνουν αυτή την παρατήρηση. Στο πικρό τέλος αυτού του κύκλου, το κόστος και των οικοδομών και της διάσωσης των τραπεζών το σηκώνουν τα χαμηλότερα στρώματα, είτε πήραν δάνεια είτε όχι, ενώ τα μεγάλα ψάρια φεύγουν με σχετική ευκολία από τη ζώνη των «κόκκινων δανείων». Τα κουφάρια των «επενδύσεων» έρχονται ν' αποδείξουν τη μεθόδευση του «σχεδιασμού». Είναι επίσης σύγχρονα αστικά μνημεία που συμβολίζουν τη σχέση μεταξύ κερδισμένων και χαμένων απ' το λόγο περί «ανάπτυξης»...

Τα χαμηλότερα κοινωνικοοικονομικά στρώματα επηρεάζονται βαθύτερα από τις αποφάσεις χωρικού σχεδιασμού και χρήσεων γης, αφού δεν έχουν τη δυνατότητα να μετακινηθούν κατά βούληση σε άλλους τόπους, όταν τα πράγματα πάνε στραβά στη γειτονιά τους. Σπάνια όμως τους δίνεται εξουσία ν' αποφασίσουν κατά το σχεδιασμό. Οι «δημόσιες διαβουλεύσεις» είναι στημένες, αφού ο κόσμος καλείται, αν κληθεί, να γνωμοδοτήσει επί προεπιλεγμένων αποφάσεων. Οι κρατικές υπηρεσίες έχουν ήδη συζητήσει με τους κατασκευαστές και παρουσιάζουν τις προθέσεις των κατασκευαστών ως κρατική πολιτική για το χώρο. Η βουλή απλώς επικυρώνει τα σχέδια των «επενδυτών», ενώ τα δικαστήρια συνήθως απορρίπτουν αγωγές και προσφυγές των κατοίκων για την προστασία των συμφερόντων τους.

Δε θα πρέπει να ξεχνάμε πως επειδή η κτηματαγορά είναι ένας απ' τους κλάδους που παράγουν κέρδη για τα πιστωτικά ιδρύματα και τους κερδοσκόπους του χρηματιστηρίου είναι ευάλωτη, αν εξετάσουμε κάθε περίπτωση επιχείρησης ξεχωριστά. Οι ίδιοι αναγνωρίζουν την ευάλωτη φύση τους και την εκλεκτική τους συγγένεια με τις τράπεζες και το χρηματιστήριο: Σε πρόσφατο συνέδριο⁷, η τρέχουσα κατάσταση περιγράφεται με μελανά χρώματα από στελέχη τραπεζών, κατασκευαστικών εταιρειών και αεριτζήδων μεσιτών. Ως μόνη ελπίδα ανάκαμψης του κλάδου αυτού της «ελεύθερης αγοράς» αναγνωρίζεται η ... κρατική παρεμβατικότητα: περαιτέρω απορρόθμιση της χωροταξικής πολιτικής, ελάφρυνση της φορολογίας ακινήτων, ειδική μεταχείριση των «στρατηγικών» επενδυτών που θα έρθουν να ψωνίσουν προσδοκίες. Η αρμόδια για την ακίνητη περιουσία στην Εθνική Τράπεζα, συνοψίζει ως εξής το σκηνικό στον τίτλο της εισήγησής της σ' αυτό το συνέδριο: «Ελληνική κτηματαγορά

7 Μπορεί κανείς να διαβάσει περισσότερα στη διεύθυνση <http://prodexpo.gr>.

– Υπερπροσφορά και Χαμηλή Ζήτηση – Πώς θα απορροφηθεί το τεράστιο απόθεμα εμπορικών ακινήτων και ποιο το μέλλον της κτηματαγοράς εν μέσω δραματικών μακροοικονομικών δεδομένων;»

Η Νέα Φιλαδέλφεια και ο προσφυγικός της συνοικισμός

Το παιχνίδι των προσδοκιών γύρω από μια μεγάλη κτηματομεσιτική επένδυση δεν περιορίζεται στην ίδια την επένδυση. Στην περίπτωση της Νέας Φιλαδέλφειας, οι προσδοκίες για το γήπεδο Μελισσανίδη επιταχύνουν τις εξελίξεις γύρω από τον προσφυγικό συνοικισμό. Ο συνοικισμός, μια από τις λίγες ευτυχείς στιγμές του πολεοδομικού σχεδιασμού στο λεκανοπέδιο της Αττικής, προστατεύεται από προεδρικό διάταγμα του 2001, το οποίο ορίζει μεγάλο μέρος του ως περιοχή αμιγούς κατοικίας και περιορίζει ρητά ή απαγορεύει εμπορικές χρήσεις σε συγκεκριμένους δρόμους, με ρυθμίσεις αυστηρότερες από το ισχύον Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο. Επίσης, σε συνέχεια του προεδρικού διατάγματος, ορισμένα κτίσματα του συνοικισμού έχουν χαρακτηριστεί διατηρητέα.

Οι περιορισμοί χρήσεων κι οι απαγορεύσεις του προεδρικού διατάγματος μένουν στα χαρτιά σε αρκετές περιπτώσεις, ειδικά πιο πρόσφατα με την έκρηξη των κάθε είδους διασκεδαστηρίων που κατακλύζουν την πόλη και αδειοδοτούνται αφειδώς και χωρίς αναστολές απ' το Δήμο Φιλαδέλφειας-Χαλκηδόνας. Παρά την ντεφάκτο καταστρατήγηση του προεδρικού διατάγματος κι επειδή ο συμβιβασμός που επεδίωξε δεν ικανοποίησε τους πάντες, ήδη απ' το 2004 ξεκίνησε μια προσπάθεια τροποποίησής του, που ανακόπηκε τελικώς στον προληπτικό έλεγχο του Ε' Τμήματος του Συμβουλίου της Επικρατείας, το 2007. Το 2010 η τότε δημοτική αρχή αναθέτει σε μελετητική εταιρεία (μηχανικοί: Μαρία Καλαντζοπούλου, Γιώργος Πατρίκιος, Μάριος Δανεσσής) μια μελέτη για τον προσφυγικό συνοικισμό που προτείνει ορισμένες τροποποιήσεις. Οι δημοτικές εκλογές του 2010 παγώνουν τη διαδικασία. Το φθινόπωρο του 2013, η δημοτική αρχή Γαϊτανά επιχειρεί ανεπιτυχώς να ξεπαγώσει το ζήτημα, σχεδόν ταυτόχρονα με την έναρξη της «συσζήτησης» για το γήπεδο που επιδιώκει να κατασκευάσει στον ιστορικό χώρο της ΑΕΚ η Δικέφαλος 1924 ΑΕ.

Σήμερα, εκτός από το νέο ΡΣΑ, και ο Ν. 4269/2014 για την πολεοδομική και χωροταξική μεταρρύθμιση, που ψηφίστηκε τον Ιούνιο, δημιουργεί νέα δεδομένα και για τον ταλαιπωρημένο, πλην μοναδικό, προσφυγικό συνοικισμό της Νέας Φιλαδέλφειας. Καταργώντας τον χαρακτηρισμό της «αμιγούς κατοικίας», δίνει τη δυνατότητα κι άλλων χρήσεων γης μέσα στα δρομάκια του προσφυγικού συνοικισμού, ενώ ενθαρρύνει την εκμετάλλευση της γης για εμπορικούς σκοπούς διαφόρων ειδών και επιπέδων, απορρυθμίζοντας τους περιοριστικούς πολεοδομικούς μηχανισμούς του παρελθόντος. Ταυτόχρονα, το Κεντρικό Συμβούλιο Αρχιτεκτονικής ανατρέπει με πρόσφατη απόφασή του την ως τώρα γραμμή χαρακτηρισμού προσφυγικών κατοικιών ως διατηρητέων, ως μέτρο περαιτέρω προστασίας του πολεοδομικού συνόλου του συνοικισμού. Η νέα δημοτική αρχή, αν και εμφανίζεται υπέρμαχος των συμφερόντων των κατοίκων, προτίθεται να επικαιροποιήσει το προεδρικό διάταγμα της προστασίας του προσφυγικού συνοικισμού με βάση το Ν. 4269/14.

Το προεδρικό διάταγμα είχε ανακόψει για χρόνια τις ορέξεις αρκετών ιδιοκτητών των παλιών προσφυγικών σπιτιών, οι οποίοι από τις πρώτες μέρες μετά τον σεισμό του 1999 προσπάθησαν με κάθε τρόπο να πετύχουν το χαρακτηρισμό των ιδιοκτησιών τους ως κατεδαφιστέων, ακόμη κι όταν τα σπίτια δεν είχαν πάθει σοβαρές ζημιές, ελπίζοντας στην απελευθέρωση των συντελεστών δόμησης και στην εκτεταμένη οικοπεδοποίηση της Νέας Φιλαδέλφειας.

Το τι θα ακολουθήσει φάνηκε ήδη στη συνεδρίαση του δημοτικού συμβουλίου της 22ας Ιουνίου 2015: στο άμεσο μέλλον αναμένουμε τη δημιουργία ενός τοπικού κινήματος μικροϊδιοκτητών ακινήτων σε άσπονδη συμμαχία με τους επιχειρηματίες της εστίασης. Οι ιδιοκτήτες ενοικιαζόμενων ακινήτων στις προστατευόμενες από το προεδρικό διάταγμα γειτονίες, θα βλέπουν με καλό μάτι τη δυνατότητα να τα νοικιάσουν ως επαγγελματική στέγη σε επιχειρήσεις εστίασης με αστρονομικά ενοίκια και θα επιδιώξουν τη χαλάρωση ή και την κατάργηση του διατάγματος. Κάτι τέτοιο θ' άνοιγε τον ασκό του Αιόλου, καθώς πεζοδρόμους έχουμε πολλούς για ν' απλωθούν τα «τραπεζάκια έξω» της εφήμερης καταναλωτικής βιομηχανίας της διασκέδασης, ενώ αντίθετα η κατοικία σε ανθρώπινη κλίμακα θα γίνεται μια όλο και πιο μακρινή ανάμνηση...

Η γειτονιά μας αλλάζει προς το χειρότερο με σταθερό βηματισμό τα τελευταία χρόνια, σε ό,τι αφορά το δημόσιο χώρο και τις χρήσεις του. Τα καταστήματα υγειονομικού ενδιαφέροντος (καφετέριες, ταβέρνες, μπαρ κλπ.) μετατρέπουν τους δημόσιους χώρους της πόλης σε προέκτασή τους, επιβάλλοντας αντίτιμο στη χρήση τους από τους πολίτες, με τις ευλογίες του δήμου. Πολλοί πολίτες, βεβαίως, λειτουργώντας πρωτίστως ως καταναλωτές και ασπασζόμενοι τα κυρίαρχα πρότυπα της διασκέδασης, φαίνεται να συναινούν, κι αυτό οδηγεί σε περαιτέρω κάλυψη των δημόσιων χώρων από τραπεζοκαθίσματα. Το κέντρο της πόλης αλλοιώνεται ταχύτατα, με τον κεντρικό πεζόδρομο της Σάρδεων να έχει παραδοθεί στους επιχειρηματίες της διασκέδασης ολοκληρωτικά: ό,τι έχει διασωθεί οφείλεται στις ενέργειες των περιοίκων και όχι σ' αυτές του δήμου. Η πίεση που ήδη νιώθουν καθημερινά οι κάτοικοι του κέντρου της πόλης από τις ασύδοτες κι επεκτατικές εμπορικές χρήσεις αναμένεται να ενταθεί.

Επιπλέον, έχει πια αναδυθεί με σαφή τρόπο κι ένα πρόβλημα πολιτικής εκπροσώπησης στο πλαίσιο του θεσμού της τοπικής αυτοδιοίκησης: Η τοπική επιχειρηματικότητα συνδέεται πλέον άμεσα, όταν δε διαπλέκεται, με την τοπική πολιτική σκηνή. Μετά και τη γενικότερη ρευστοποίηση του παλιού πολιτικού σκηνικού, στη Νέα Φιλαδέλφεια διαμορφώνεται μια νέα πολιτική γεωγραφία, στην οποία παίζουν ρόλο τα μεσαία επιχειρηματικά συμφέροντα της εστίασης: έτσι ιδιοκτήτες καταστημάτων του κέντρου βρέθηκαν στα ψηφοδέλτια των περσινών δημοτικών εκλογών, με κορυφαίο παράδειγμα, αν και όχι το χειρότερο, τον επικεφαλής της μείζονος αντιπολίτευσης και παλαίμαχο ποδοσφαιριστή της ΑΕΚ Λύσανδρο Γεωργαμλή, που είναι μέτοχος σε δύο ψητοπωλεία της κεντρικής πλατείας Πατριάρχου. Όμορφος κόσμος, ηθικός, αγγελικά ψημένος...

ΕΝΑΝΤΙΑ ΣΤΗΝ ΠΟΛΗ-ΕΜΠΟΡΕΥΜΑ

Η αστική τάξη υπέταξε την ύπαιθρο στην κυριαρχία της πόλης. Δημιούργησε τεράστιες πόλεις, αύξησε σε μεγάλο βαθμό τον αριθμό του αστικού πληθυσμού σε σύγκριση με τον αγροτικό και απέσπασε έτσι ένα μεγάλο μέρος του πληθυσμού από την ιδιωτεία της αγροτικής ζωής. Όπως εξάρτησε την ύπαιθρο από την πόλη, έτσι εξάρτησε τις βάρβαρες και τις μισοβάρβαρες χώρες από τις πολιτισμένες, τους αγροτικούς λαούς από τους αστικούς λαούς, την Ανατολή από τη Δύση.

Κομμουνιστικό Μανιφέστο (1848)

Οι ενέργειες των κυβερνήσεων που εξυπηρετούν την άλωση των δημόσιων χώρων από τα μεγάλα ιδιωτικά συμφέροντα εντείνουν την εικόνα καταστροφής της πόλης και του περιβάλλοντος γενικότερα: καθώς οι χρήσεις γης αλλάζουν, οι τοπικές κοινωνίες αποκλείονται από την αξιοποίηση των αστικών και όχι μόνο δημόσιων χώρων. Σήμερα η γη δεν είναι εργαλείο και κτήμα του ανθρώπου για να εξυπηρετεί κάθε του ανάγκη και δραστηριότητα. Το λόγο έχουν τα αφεντικά του πολιτικού συστήματος και οι μεγαλοκαρχαρίες κεφαλαιούχοι των κατασκευαστικών εταιρειών. Με γνώμονα το κέρδος σε βάρος μιας κοινωνίας που συνεχίζουν να ληστεύουν και να τρομοκρατούν, κεφάλαιο και αφεντικά εξακολουθούν να καταστρέφουν όμορφους και να μορφοποιούν άμορφους τόπους για να αντλήσουν πλούτο.

Η κυριαρχία τους δεν είναι μόνο οικονομική: Ζούμε στην εποχή της απόλυτης ιδιωτέυσης και του ατομικού προσανατολισμού, μια εποχή που θέτει στο επίκεντρο την υλική υπόσταση του ανθρώπου ως καταναλωτή μέσα από την αυταπάτη μιας κοινωνίας «ελεύθερης αγοράς». Αυτή ακριβώς η ιδιωτέυση λανσάρεται από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης και τους μάντζερ της διαφήμισης, πότε ως κατανάλωση αγαθών και στάσεων ζωής και πότε ως ατομική προσστασία από τις «δυσάρεστες προκλήσεις» της καθημερινότητας. Ο εγκλεισμός στο στενό οικογενειακό πυρήνα αποκτά θεσμική υπόσταση και ο άνθρωπος, δίχως να το συνειδητοποιεί, υποδουλώνει σταδιακά τον ίδιο του τον εαυτό.

Στο καπιταλιστικό βασίλειο, όπου ευημερούν οι αριθμοί και το ιδιωτικό, συσσωρευμένο σε λίγα χέρια, κεφάλαιο, το κράτος προωθεί καταπιεστικούς νόμους στο όνομα της κοινωνικής ευημερίας: καταστολή και περιστολή ελευθεριών και δικαιωμάτων, στρατόπεδα συγκέντρωσης (μεταναστών, για την ώρα), διάλυση της δημόσιας παιδείας, νοσοκομείων, εργασιακών δικαιωμάτων, κατασχέσεις μικρής ιδιοκτησίας κ.ά. Αυτά διακηρύσσονται ως «αναγκαία μέτρα» – και είναι αναγκαία, αλλά για την επιβίωση του καπιταλιστικού συστήματος.

Υπό το καθεστώς του φόβου αλλά και της ματαιώσης, ο άνθρωπος, χωρίς κανένα λόγο στις αποφάσεις που τον αφορούν, κλείνεται σταδιακά στο στενό του περιβάλλον βυθισμένος στα προβλήματά του. Αυτό που κυριαρχεί σήμερα είναι ο οικονομοκεντρικός καθορισμός της ανθρώπινης ζωής.

Ακόμα και μετά από μεγάλες κινητοποιήσεις στους δρόμους, η ιδιώτευση παραμένει κυρίαρχη, γιατί τα ηγία κρατούν και πάλι οι διαφημιστικές καμπάνιες που προωθούν την «αχαλίνωτη», αν και εντός πιστωτικών ορίων, κατανάλωση αγαθών και υπηρεσιών· ενώ, όσοι αντιδρούν, βαφτίζονται, με κυνικό τρόπο, γραφικοί. Αυτή η ταξινόμηση είναι το μεγάλο κέρδος του συστήματος από την ιδιώτευση, αφού έτσι εξασφαλίζεται εύκολα η κυριαρχία της «ορθολογικής» σκέψης — μιας τόσο ανορθολογικής σύλληψης, δηλαδή...

Αυτό δε συμβαίνει τόσο λόγω της έλλειψης αυθορμητισμού των πολιτών, ούτε και λόγω της υπερβολής του, αλλά κυρίως εξαιτίας της πείρας της κυρίαρχης τάξης, που κάθε φορά επινοεί νέες προκλήσεις, οι οποίες επιδιώκουν να περιορίσουν την επαναστατικότητα στο φαντασιακό και να επιβάλουν την «ορθολογική κανονικότητα» ως μοναδική αλήθεια. Έτσι προσπαθούν, και συχνά καταφέρνουν, να μας μεταλλάξουν σε θιασώτες της απόλυτης ιδιώτευσης, η οποία μας στερεί τη χειραφέτηση, αφού προηγουμένως η βιομηχανία παραγωγής των εξουσιαστικών, δηλαδή των «αληθών», ταξινομήσεων όρισε πως καταστροφή είναι η βία της αντίστασης και όχι η ίδια η εξουσία.

Επιπροσθέτως, η ιστορία διδάσκει με σαφήνεια ότι στις κοινωνίες δε δόθηκε ποτέ η δυνατότητα να επιλέξουν, ούτε να αναζητήσουν συλλογικά τη λύση στα μεγάλα ζητήματά τους. Κάθε φορά, μικρά ή μεγαλύτερα τμήματα των κοινωνιών απαιτούν (με δική τους πρωτοβουλία, κατευθυνόμενη ή μη), διεκδικούν και τελικά κερδίζουν. Τίποτε δεν προσφέρεται και ασφαλώς δε χαρίζεται από τους λίγους ισχυρούς εξουσιαστές στους πολλούς. Το ζήτημα επομένως που θα έπρεπε να μας απασχολεί σήμερα είναι: *Πώς ο άνθρωπος μπορεί να εξέλθει από την παθητικότητα και την ιδιώτευση περνώντας στην ενεργή συμμετοχή και τη συλλογικότητα;*

Η απάντηση σίγουρα βρίσκεται μακριά από τις παγίδες της ανάθεσης, τις αυταπάτες για καθεστωτική διευθέτηση του κοινωνικού ολοκαυτώματος και από τη ματαιότητα των συμβιβασμών. Στο πεδίο της πόλης, και όχι μόνο σ' αυτό, τα κινήματα που έχουν αναπτυχθεί σε ολόκληρο τον κόσμο για να αντιπαρατεθούν στις πρακτικές των από πάνω μάς βοηθούν να βγάλουμε χρήσιμα συμπεράσματα. Πρόκειται για γεγονότα μεγάλης σημασίας, γιατί εναντιώνονται στην πρωταρχική εξουσιαστική αντίληψη στην οποία βασίζεται ο «πολιτισμός» και οι απόπειρες εκμετάλλευσης του χώρου: ότι ο άνθρωπος είναι ανώτερος από τις άλλες μορφές ζωής και ότι η φύση πρέπει να δαμαστεί και να υποταχθεί στις «ανάγκες των πολιτισμένων» (πρόκειται για το ιδεολόγημα του ανθρωποκεντρισμού).

Τα κινήματα αυτά είναι επίσης σημαντικά γιατί πολλές φορές είναι μακροχρόνια, επίμονα και διατηρούν τη φωτιά αναμμένη ακόμη κι όταν ο ευρύτερος συσχετισμός δυνάμεων είναι εξαιρετικά αρνητικός. Τέλος είναι σημαντικά γιατί συμβαίνουν σ' ένα εδώ κι ένα τώρα — αντίθετα με τις μεγάλες «επαναστατικές» αφηγήσεις που δεν πραγματώνονται, όσο κι αν γίνονται αντικείμενα αφήγησης από τους καταπιεσμένους ή όσους αυτοχαρακτηρίζονται ως πρωτοπορία τους.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΑΓΩΝΩΝ ΣΤΗΝ ΠΟΛΗ

Η τάση του ανθρώπου να κυριαρχεί πάνω στη φύση, είναι επακόλουθο της τάσης του ανθρώπου να κυριαρχεί πάνω στον άνθρωπο.

Μάρει Μπούκτσιν

Τα παραδείγματα που επικαλούμαστε παρακάτω αναδεικνύουν την κινηματική διάσταση που δύναται να πάρει ο χωρικός αγώνας, ένας αγώνας που δε γνωρίζει σύνορα, αλλά γνωρίζει διαφορετικές μορφές. Αγώνες μακροχρόνιοι ή και όχι, ποικιλόμορφοι ή μη, που είτε κατάφεραν να νικήσουν ανατρέποντας τα δεδομένα μέσα από τη λαϊκή βούληση, είτε ηττήθηκαν αφήνοντας κινηματική παρακαταθήκη, είτε θάφτηκαν πριν καν γεννηθεί η αντίσταση. Σε κάθε περίπτωση είναι ενδιαφέρον να δούμε τα ιδιαίτερα, αλλά και τα κοινά χαρακτηριστικά των εν λόγω παραδειγμάτων.

Σκουριές¹

Οι κάτοικοι της Χαλκιδικής εδώ και χρόνια αντιστέκονται στο καταστροφικό σχέδιο της Ελληνικός Χρυσός-Eldorado Gold για ανάπτυξη μεταλλευτικών δραστηριοτήτων στην τοποθεσία Σκουριές του όρους Κάκαβος, αλλά και σε παλιότερα ανάλογα σχέδια στην ευρύτερη περιοχή. Από το 2003 το ελληνικό Δημόσιο αγόρασε τα Μεταλλεία Κασσάνδρας από την εταιρεία «TVX Hellas» έναντι 11 εκατ. ευρώ. Την ίδια ημέρα τα μεταπώλησε μαζί με 70 άλλα περιουσιακά στοιχεία της στην εταιρεία «Ελληνικός Χρυσός», με αποκλειστικούς μετόχους την «ΑΚΤΩΡ»², συμφερόντων Μπό-

1 Περισσότερες πληροφορίες: <http://www.tokaravani.gr/2013/11/savnato-9-noemvriou-2013-diethnes-kalesma-dililengiis-ochi-stin-exorixi-chrisou/>

2 Είχε προηγηθεί η υπογραφή ενός «μνημονίου συνεργασίας» μεταξύ της «Ακτωρ», του Δημήτρη Κούτρα, της «European Goldfields» (EG) και της «Global Mineral Resources» (GMR). Ιδρυτής και μεγαλομέτοχος της «EG» είναι ο Ρουμάνος επιχειρηματίας Φρανκ Τίμς, ο οποίος ελέγχει και την «GMR». Από πλευράς ελληνικής κυβέρνησης είχε βάλει την υπογραφή του ο υφυπουργός Οικονομίας και μετέπειτα δήμαρχος Αριστοτέλη Χαλκιδικής Χρήστος Πάχτας. Η πώληση έγινε απευθείας, χωρίς δημόσιο διαγωνισμό. Η συμφωνία μεταβίβασης απάλλαξε την «Ελληνικός Χρυσός» από υποχρέωση καταβολής φόρου μεταβίβασης και χάριζε στους Μπόμπολα - Κούτρα - Τίμς, «κατά πλήρες δικαίωμα νομής και κατοχής», το σύνολο των περιουσιακών στοιχείων των Μεταλλείων Κασσάνδρας. Έξι μήνες αργότερα, η αξία των στοιχείων ενεργητικού των Μεταλλείων εκτιμούνταν σε 408 εκατ. ευρώ. Πουλώντας σταδιακά τα ποσοστά της «Ελληνικός Χρυσός» στην «EG» & «GMR», οι Μπόμπολας και Κούτρας, είχαν καθαρό και άκοπο κέρδος 95,7 εκατ. ευρώ, έχοντας καταβάλει μόνο τα αρχικά 6 εκατ. ευρώ. Έγιναν επίσης κάτοχοι του 19,9% της «European Goldfield» και του 5% της «Ελληνικός Χρυσός». [Πηγή: <http://www.enet.gr/?i=news.el.article&id=345681>]

μπολα, και το Δημήτρη Κούτρα, γενικό διευθυντή της «ΑΚΤΩΡ». Το σημερινό έργο ξεκίνησε ήδη από το Μάρτιο του 2012, με τη βίαιη εισβολή της εταιρείας στο βουνό και την καταστροφή του φυλακίου αντίστασης των κατοίκων. Οι τελευταίοι, διεκδικώντας τον αποχαρακτηρισμό της περιοχής από μεταλλευτική και την αποκατάσταση όσων περιοχών έχουν ήδη πληγεί από τις καταστροφικές συνέπειες των μεταλλείων, αγωνίστηκαν και συνεχίζουν ν' αγωνίζονται ενάντια στα μεταλλεία με πολλούς και διαφορετικούς τρόπους στο πέρασμα των χρόνων: διαδηλώσεις, κλεισίματα δρόμων, καταστροφή υλικοτεχνικού εξοπλισμού της εταιρείας, εκδηλώσεις και άλλες δραστηριότητες που στοχεύουν στην αποτροπή της εξόρυξης. Χιλιάδες άνθρωποι αντιστάθηκαν στην αποψίλωση εκατοντάδων στρεμμάτων δάσους, υπερασπίζοντας τα δάση και τις ζωές τους.

Η υπόθεση των Σκουριών αποτέλεσε κεντρικό ζήτημα για τα πολιτικά παιχνίδια των εκάστοτε κυβερνήσεων. Η ΝΔ ήταν η πρώτη που επέβαλε στρατό στα χωριά με εκατοντάδες προσαγωγές, βίαιες εισβολές σε σπίτια, σωματικές βλάβες από ευθεία ρίψη δακρυγόνων, με μοναδικό σκοπό την κάμψη των αντιστάσεων των αγωνιζόμενων, ώστε να συνεχίσει ομαλά το κερδοφόρο γι' αυτούς έργο. Από την άλλη πλευρά, ο ΣΥΡΙΖΑ, ως αντιπολίτευση, για ψηφοθηρικούς λόγους όπως φάνηκε στη συνέχεια, τασσόταν κατά του έργου και υπέρ των αγωνιζόμενων. Οι προεκλογικές υποσχέσεις του για παύση κάθε εξορυκτικής δραστηριότητας στις Σκουριές, αποδείχτηκαν, όπως ήταν αναμενόμενο, ψεύτικες. Ο ΣΥΡΙΖΑ, εκμεταλλευόμενος τον αφομοιωτικό του ρόλο στα κινήματα, ως κυβέρνηση πλέον, κατόρθωσε να παγώσει αρκετά τον αγώνα. Μεγάλη μερίδα των αγωνιζόμενων αλλά όχι όλοι, πιστεύοντας στις εξαγγελίες του για παύση του έργου, σταμάτησε τις δράσεις αντίστασης. Στην πραγματικότητα όμως το έργο δεν έχει σταματήσει στο σύνολό του μέχρι και σήμερα.

Κερατέα

Στην περιοχή της Κερατέας ξεκίνησε μια προσπάθεια Περιφερειακού Σχεδιασμού κατασκευής χώρου υγειονομικής ταφής (ΧΥΤΑ). Οι εταιρείες που διαθέτουν εκτάσεις και την υποδομή για να στήσουν τα εργοστάσια διαχείρισης απορριμμάτων είναι αυτές στις οποίες ανατέθηκαν πριν από μερικά χρόνια οι εργολαβίες για τους Χώρους Υγειονομικής Ταφής (ΧΥΤΑ). Διαθέτουν επομένως και το πλεονέκτημα ότι βρίσκονται δίπλα στην «πηγή» των υλικών. Πρόκειται για την «Ηλέκτωρ ΑΕ» και τη «Μεσόγειος ΑΤΕΕ» που ανήκουν στον όμιλο «Ελλάκτωρ» με διευθύνοντα σύμβουλο το Λεωνίδα Μπόμπολα. Στον ίδιο όμιλο ανήκει, όπως προαναφέραμε, και η «Ακτωρ». Οι δύο εταιρείες, κατά μόνος ή μέσω κοινοπραξιών, έχουν αναλάβει, μαζί με την «Ρολγесо», να κατασκευάσουν τα εργοστάσια διαχείρισης σε πολλές περιοχές της χώρας (Θεσσαλονίκη, Ημαθία, Ρόδο, Κρήτη, Κορινθία, Θήβα), πάντα κοντά στους ΧΥΤΑ που ήδη διαθέτουν. Αφού λοιπόν το Ελληνικό Δημόσιο πλήρωσε για τη δημιουργία των ΧΥΤΑ, προσέφερε ταυτόχρονα και την υποδομή, την οποία επικαλέστη-

καν οι εν λόγω εταιρείες για να διεκδικήσουν τη δημιουργία των εργοστασίων που θα έχουν το δικαίωμα να εκμεταλλεύονται³ για 25 χρόνια.

Ο αγώνας των κατοίκων της Κερατέας ενάντια στο παραπάνω σχέδιο ξεκίνησε το 1996 και κορυφώθηκε με μαζικές κινητοποιήσεις το Δεκέμβριο του 2010. Στην προσπάθεια να επιβληθεί ο Περιφερειακός Σχεδιασμός υλοποίησης του έργου, η κεντρική εξουσία προχώρησε σε μία πρωτοφανή, για τα τότε δεδομένα της περιοχής, ενεργοποίηση όλων των μέσων του κρατικού κατασταλτικού μηχανισμού. Διμοιρίες των ΜΑΤ εξαπέλυσαν έναν βιολογικό πόλεμο με αδιάκοπη χρήση χημικών, ασφυξιογόνων, δακρυγόνων και χειροβομβίδων κρότου λάμψης, στοχεύοντας στην εξόντωση της τοπικής κοινωνίας. Ασφαλίτες εισέβαλαν σε σπίτια αγωνιζόμενων κατοίκων με σκοπό να ποινικοποιήσουν τη δράση τους και να «παραδειγματίσουν» όλους όσους αντιστέκονται. Προχώρησαν ακόμη σε προσαγωγές και ξυλοδαρμούς. Άνθρωποι της περιοχής πολέμησαν σώμα με σώμα με τα ΜΑΤ για μήνες για να προστατέψουν το φυσικό περιβάλλον από τα σαγόνια του κεφαλαίου και της κερδοφορίας. «Η μόνη χωμάτερη που θα φτιαχτεί είναι αυτή που θα θαφτεί το κράτος και ο καπιταλισμός, η μόνη πηγή σκουπιδιών στον πλανήτη»⁴.

No TAV⁵

Η Val di Susa είναι μία κοιλάδα στους πρόποδες των Ιταλικών Άλπεων που χαρακτηρίζεται από αυξημένη αστικοποίηση και έντονη βιομηχανική δραστηριότητα. Στο ήδη καταπονημένο από τις υπάρχουσες υποδομές περιβάλλον, οι κάτοικοι της περιοχής καλούνται να συμβιώνουν με έργα υψηλής κλίμακας, ενώ υποβαθμίζεται συνεχώς η ποιότητα ζωής τους. Τα τελευταία 20 χρόνια, οι ιταλικές κυβερνήσεις προσπαθούν να κατασκευάσουν μια σιδηροδρομική γραμμή υψίστης ταχύτητας (TAV) που θα διέρχεται από την κοιλάδα Susa, προκαλώντας περιβαλλοντική αλλά και κοινωνική υποβάθμιση, αφού πολλά χωριά κινδυνεύουν να χάσουν τον χαρακτήρα τους ή ακόμα και να εξαφανιστούν.

Από την αρχή της εξαγγελίας του έργου οι κάτοικοι της Val di Susa οργανώθηκαν στο κίνημα NO TAV και αντιστέκονται στην πραγματοποίησή του. Το κίνημα που δημιουργήθηκε δεν αποτελεί απλά έναν περιβαλλοντικό αγώνα, αλλά αγώνα που ασκεί έντονη κριτική και αντίσταση στην καπιταλιστική «ανάπτυξη». Ο αγώνας του είναι πολύμορφος, με μαζικές διαδηλώσεις στην κοιλάδα, που συχνά καταλήγουν σε πολύωρες οδομαχίες, σαμποτάζ στα εργοτάξια, δράσεις αλληλεγγύης σε όλη την Ιταλία και καλοκαιρινές κατασκηνώσεις αγωνιστικότητας και αλληλεγγύης. Η στρατιωτικοποίηση και η καταστολή στην κοιλάδα έχει ενταθεί ιδιαίτερα από το Μάρτιο του

3 Ο τζίρος της διαχείρισης αυτής υπολογίζεται μόνο για την Αττική σε 600-800 εκατομμύρια ευρώ τον χρόνο, ενώ για όλη την Ελλάδα το ποσό αναμένεται να αγγίξει τα 2 δισ. ετησίως. [Πηγή: <http://exotaxyta.blogspot.gr/2010/10/o-120.html>]

4 Προταγματικό σύνθημα από τον αγώνα για τη διάσωση και την απελευθέρωση του Οβριόκαστρου στις 21/12/2010.

5 Περισσότερες πληροφορίες: <http://eagainst.com/articles/valsusa-notav/>

2012 και μετά. Παρά το συνεχή πόλεμο από το κράτος, τις κατασκευαστικές εταιρείες και τα ΜΜΕ, την καταστολή, τις εκατοντάδες φυλακίσεις και τις διώξεις, το κίνημα NO TAV συνεχίζεται μέχρι και σήμερα, όλο και πιο μαζικό και δυναμικό.

Zone A Defendre

Εδώ και δεκαετίες η κοινότητα της ZAD αντιστέκεται στην καταστροφή των καλλιεργειών και των σπιτιών της Notre Dames des Landes, κοντά στη Νάντη της Γαλλίας, η οποία κινδυνεύει να επέλθει λόγω της κατασκευής αεροδρομίου στην περιοχή. Με σημαντικές παρακαταθήκες από τους αγροτικούς αγώνες, οι κάτοικοι της περιοχής, αλλά και αλληλέγγυοι από όλη την Ευρώπη που ανταποκρίθηκαν στο κάλεσμά τους, έχουν εγκατασταθεί στη ZAD καταλαμβάνοντας εκτάσεις γης και άδεια κτίρια και δημιουργώντας περίπου είκοσι αγροτικές και κηπευτικές κολεκτίβες. Η ένταση της αντίστασης, αλλά και του κύματος αλληλεγγύης που αυτή γέννησε, κορυφώθηκε όταν στις 16 Οκτωβρίου του 2012, τεραστίου μεγέθους δυνάμεις καταστολής επιχείρησαν να εκκενώσουν τη ZAD ώστε να ξεκινήσουν τα έργα. Στο κάλεσμα των καταληψιών, ανταποκρίθηκαν δεκάδες χιλιάδες άνθρωποι απ' όλη τη Γαλλία που επανακατέλαβαν τον χώρο και μέχρι σήμερα έχουν ακυρώσει την έναρξη των έργων. Η αντίσταση στην εκκένωση της ZAD ενίσχυσε την πεποίθηση ότι η υλοποίηση του έργου μπορεί να εμποδιστεί.

Flughafen Tempelhof, Berlin⁶

Το αεροδρόμιο Tempelhof κατασκευάστηκε το 1927 στο Βερολίνο. Το κεντρικό του μεγαλεπήβολο κτίριο, σχεδιασμένο το 1938 από τον Άλμπερτ Σπέερ, είναι δείγμα της Ναζιστικής αρχιτεκτονικής. Το Tempelhof βρισκόταν μέσα στον αστικό ιστό, στο δυτικό Βερολίνο. Η κατασκευή νέου αεροδρομίου θα απελευθέρωνε 300 εκτάρια πανάκριβης αστικής γης. Η δημοτική αρχή και ο παντοδύναμος δήμαρχος Κλάους Βόβεραιτ, μαζί με τους διαχειριστές κεφαλαίων του real estate, ονειρεύονταν loff, εμπορικές χρήσεις και απεριόριστα κέρδη. Σαν τυράκι για να εξαπατήσουν τους κατοίκους υπόσχονταν διαμερίσματα με χαμηλό επιδοτούμενο ενοίκιο, βιβλιοθήκη και αθλητικές εγκαταστάσεις.

Στον αντίποδα, το αυτόνομο κίνημα, ο πανκ χώρος, οι άνεργοι, διεθνείς ακτιβιστές και πολλές άλλες ομάδες και συλλογικότητες αντιστάθηκαν καταλαμβάνοντας το χώρο, μοιράζοντας φυλλάδια και μπροσούρες, διοργανώνοντας συναυλίες και πορείες. Το αποτέλεσμα της συσπείρωσης ομάδων και κατοίκων ήταν η σύσταση της Πρωτοβουλίας «100% Tempelhofer Feld (100% πάρκο Τέμπελχοφ)». Μέσω αυτής μαζεύτηκαν πάνω από 170.000 υπογραφές με αποτέλεσμα το Μάιο του 2014 να γίνει δημοψήφισμα στο οποίο το 65% των κατοίκων ψήφισε υπέρ της διατήρησης

6 Περισσότερες πληροφορίες στα γερμανικά: <http://www.thf100.de/info-broschuere.html>. Περισσότερες πληροφορίες στα αγγλικά: <http://www.theguardian.com/cities/2015/mar/05/how-berliners-refused-to-give-tempelhof-airport-over-to-developers>.

του Tempelhof ως ελεύθερου πάρκου χωρίς καμία άλλη «αξιοποίηση ή ανάπλαση». Το αποτέλεσμα δυσαρέστησε τη δημοτική αρχή, αλλά και τα ιδιωτικά κεφάλαια που βλέπουν το «εναλλακτικό Βερολίνο» σαν το νέο ευρωπαϊκό Ελντοράντο για την κτηματομεσιτική αγορά. Ο Βόβεραιτ δήλωσε μετά την έκδοση των αποτελεσμάτων του δημοψηφίσματος: «Ήταν ήπια κι ήταν πεντακάθαρη».

Γήπεδο Tottenham⁷

Η αγγλική ποδοσφαιρική ομάδα, αφού περίμενε πρώτα περίπου δύο χρόνια το πράσινο φως της κυβέρνησης για απαλλοτρίωση της περιοχής, ώστε να ξεκινήσει τα έργα κατασκευής του νέου γηπέδου της ανενόχλητα, μπορεί πλέον να κατασκευάσει το τεραστίων διαστάσεων κτίριό της με κυλιόμενο αγωνιστικό χώρο μάλιστα, ώστε να χρησιμοποιείται και από αμερικανική ομάδα ράγκμπι. Το νέο γήπεδο θα περιλαμβάνει ένα μόνιμο κέντρο επισκεπτών, διαδραστικό μουσείο, καφετέριες, σινεμά, ξενοδοχείο 180 δωματίων, 49 διαμερίσματα και άλλα πολλά. Το σχέδιο περιλαμβάνει βέβαια και την κατεδάφιση δεκάδων σπιτιών... Φιλοδοξεί παράλληλα να «διαμορφώσει» εκ νέου τη γύρω περιοχή, αγοράζοντας και ισοπεδώνοντας εκτάσεις δίπλα από το Γουάιτ Χαρτ Λέιν, ώστε να έρθουν τρελά έσοδα από τις εμπορικές χρήσεις. Το σχέδιο «ανάπλασης» της περιοχής «The Spurs Project» περιλαμβάνει μεταξύ άλλων την αχαλίνωτη εμπορευματοποίηση της προστατευόμενης περιοχής κατά μήκος του High Road, αφήνοντας μέχρι στιγμής κάποια διατηρητέα κτίρια να στέκονται θλιβερά μπροστά στο νέο έργο. Το σχέδιο υπόσχεται φυσικά 5.000 νέες θέσεις εργασίας, αλλά αν αναλογιστεί κανείς πόσες ήδη υπάρχουν μικρότερες επιχειρήσεις θα κλείσουν, πρόκειται ουσιαστικά για ένα κωμικοτραγικό σχέδιο ανακύκλωσης της ανεργίας. Στην περίπτωση αυτή δεν έχει καταφέρει ακόμα να δημιουργηθεί κίνημα από τους κατοίκους της περιοχής και αυτό παραμένει ένα τεράστιο κενό που καλούμαστε όλοι να καλύψουμε, η αντίσταση δηλαδή και παρεμπόδιση τέτοιων καταστροφικών για τη ζωή μας σχεδίων σε όποιο σημείο του πλανήτη κι αν βρισκόμαστε.

El Raval (ή Barrio Chino)⁸

Το 2006 στην ήδη υπερβολικά τουριστική Βαρκελώνη σχεδιάζονταν νέες κτηματομεσιτικές παρεμβάσεις. Η El Raval (ή Barrio Chino) μια ιστορική πολυπολιτισμική γειτονιά, πασίγνωστη ανέκαθεν για τον αγοραίο έρωτα στους δρόμους και τους «περιθωριακούς» κατοίκους της, γίνεται ο νέος στόχος «ανάπλασης». Αφού προηγήθηκε η στοχοποίηση της γειτονιάς από τα ΜΜΕ ένα χρόνο πριν, με τον καθημερινό βομβαρδισμό δημοσιευμάτων στον τύπο που εμφάνιζαν την El Raval ως «φωλιά» του υποκόσμου, η Δημοτική Αρχή αποφασίζει να απαλλάξει την περιοχή από την πορνεία και την παραβατικότητα, ψηφίζοντας μια διάταξη ονόματι «civismo», που

7 <http://www.theguardian.com/artanddesign/2015/mar/22/tottenham-regeneration-londons-most-deprived-spurs-stadium>

8 Περισσότερες πληροφορίες: «Oscuros portales», ντοκιμαντέρ του Falconetti Pena, 2011.

αφορά μια σειρά από κανονισμούς που ορίζουν το προφίλ του «καλού πολίτη». Παράλληλα εκπονείται μια μελέτη ανάπλασης της El Raval, εμπνευστής της οποίας είναι ο Οριόλ Μποχίγκας, ένας διεθνούς φήμης αρχιτέκτονας-πολεοδόμος, γνωστός για την θεωρία της «Ευεργετικής Μετάστασης»⁹. Έτσι, με αφορμή τη συγκεκριμένη διάταξη και προκειμένου να υλοποιηθούν τα σχέδια της κτηματομεσιτικής κερδοσκοπίας για την περιοχή, στην El Raval θα εκτυλιχθεί ένα όργιο συστηματικής καταστολής από την εθνική και τη δημοτική αστυνομία, με κύριο στόχο τις εργάτριες του σεξ που εργάζονται στο δρόμο. Η διαρκής βία από πλευράς των αστυνομικών, οι προσβολές, οι απειλές, οι καταδιώξεις και οι παρενοχλήσεις θα είναι η καθημερινότητα αυτών των γυναικών. Παρόλο που στα σχέδια του κράτους και του κεφαλαίου οι εργάτριες του σεξ απάντησαν με οργανωμένες δυναμικές κινητοποιήσεις, αρνούμενες να παραχωρήσουν αμαχητί τους δρόμους που τους «έδιναν ψωμί», δεν κατάφεραν να αποτρέψουν τα σχέδια των κατασκευαστικών εταιρειών. Πολλές αναγκάστηκαν να αναζητήσουν «πιάτσα» σε διπλανές συνοικίες, χάνοντας όμως τη σταθερή πελατεία με αποτέλεσμα τη δραματική μείωση των εσόδων τους, άλλες ωθήθηκαν σε οίκους ανοχής υπό το καθεστώς εξαρτημένης εργασίας και άλλες στο να εγκαταλείψουν το επάγγελμα της πόρνης και μέσα από κοινωνικά προγράμματα επανένταξης να οδηγηθούν στη μισθωτή σκλαβιά, όπως οι ίδιες χαρακτηριστικά λένε, ως ανειδίκευτες εργάτριες.

Σήμερα η γειτονιά έχει αλλάξει πολύ, και από μια εργατική υποβαθμισμένη συνοικία με όλα τα χαρακτηριστικά της αστικής παραβατικότητας, έχει μεταμορφωθεί στην περιοχή όπου βρίσκεται το Μουσείο Μοντέρνας Τέχνης, καθώς και πολλές γκαλερί, «εναλλακτικά» εμπορικά καταστήματα, μπαρ και εστιατόρια. Εξακολουθεί βέβαια να διατηρεί και κάποια από τα παλιά της στοιχεία όπως η πορνεία, αλλά σε ήπιο βαθμό, ώστε απλώς να εξυπηρετεί το τουριστικό της προφίλ ως η «underground» συνοικία της πόλης.

Σπετσάνο Αλμπανέζε¹⁰

Αποτελεί ένα σημαντικό παράδειγμα ελευθεριακής παρέμβασης στην τοπική αυτοδιοίκηση. Η περιοχή του Σπετσάνο Αλμπανέζε, νότια της Ιταλικής περιφέρειας της Καλαβρίας, είναι μια καθαρά αγροτική περιοχή που δεν έχει βιομηχανική παραγωγή και όπου η ανεργία βρίσκεται σε υψηλά επίπεδα. Εκεί, από τις αρχές της δεκαετίας του 1970, οι αναρχικοί δραστηριοποιούνταν σε διαφορά τοπικά ζητήματα καταγγέλλοντας υποθέσεις διαφθοράς της εκάστοτε δημοτικής αρχής που βρισκόταν στα χέρια κομμουνιστικών κομμάτων σταλινικής λογικής, με λαϊκές συνελεύσεις και

9 Σύμφωνα με αυτήν, «η εμφύτευση σε συγκεκριμένες περιοχές σύγχρονων αρχιτεκτονικών στοιχείων όπως μουσείων, πανεπιστημίων και πολιτιστικών κέντρων έχει σαν άμεση συνέπεια την εμφάνιση ενός «πραύματος» μικρής ιδιωτικής πρωτοβουλίας που σιγά σιγά κατορθώνει την μεταμόρφωση της γειτονιάς».

10 Περισσότερες πληροφορίες στα ελληνικά: <https://athens.indymedia.org/post/1525005/>. Περισσότερες πληροφορίες στα ιταλικά: <http://www.anarchia.info/content/anarchismo-spezano-albanese>

παρεμβάσεις σε δημοτικά συμβούλια με προτάσεις για εναλλακτικές λύσεις. Από τη μεριά τους οι δημοτικές αρχές προσπάθησαν να καταπνίξουν τις πρωτοβουλίες των αναρχικών με εκβιασμούς, καταστολή σε διαμαρτυρίες και διαδηλώσεις, απειλές και καταγγελίες για κατάληψη δημόσιων χώρων. Ας δούμε μερικά παραδείγματα παρεμβάσεων στην τοπική κοινωνία. Το κρατικό σχέδιο για κατασκευή υπόγειας σήραγγας μεταφοράς αμιάντου από την εταιρεία Μόντενα, η οποία ανακοίνωσε ότι η σήραγγα θα περνούσε από περιοχή ανθηρής αγροτικής καλλιέργειας. Σαν απάντηση σε αυτό η Δημοτική Ομοσπονδία Βάσης¹¹ ξεκίνησε εκστρατεία ενημέρωσης και δράσεων ενάντια στην προοπτική αυτή, με λαϊκές συνελεύσεις, μαχητικές διαδηλώσεις και άμεσες δράσεις συμποτάζ. Τελικά οι δράσεις ήταν νικηφόρες και αποτελεσματικές και η εταιρεία αναγκάστηκε να σταματήσει τα έργα και να φύγει από την περιοχή. Ακόμη ένα σημαντικό παράδειγμα είναι ο αγώνας διεκδίκησης πηγών μεταλλικού νερού που η Δημοτική Αρχή το 1923 παραχώρησε σε ιδιώτη. Μετά από αγώνες και με συμμετοχή των κατοίκων προτάθηκε δημοτικοποίηση των πηγών με λογοδοσία σε επιτροπές κάτοικων. Ο αγώνας ακόμα συνεχίζεται με παρεμβάσεις όπου χρειάζεται και με την ελπίδα ότι η ελευθεριακή ιδεολογία και οι πρακτικές της θα εφαρμοστούν παντού.

Όπου γη...

Τα παραπάνω ήταν ένα μικρό αλλά αντιπροσωπευτικό δείγμα των προσπαθειών καπιταλιστικής εκμετάλλευσης που αλλοιώνουν το χαρακτήρα του χώρου στον οποίο δραστηριοποιούμαστε και άρα και την ποιότητα της ζωής μας συνολικά. Είναι επίσης και μια σειρά παραδειγμάτων αντίστασης από τα κάτω.

Δεν είναι μόνο αυτά όμως: περιπτώσεις κοντινές και περισσότερο γνώριμες, όπως του Ελληνικού, της Ακαδημίας Πλάτωνος και των Προσφυγικών της λεωφόρου Αλεξάνδρας, του Κτήματος Δρακόπουλου στα Άνω Πατήσια, της έκτασης του Μπαρουτάδικου στο Αιγάλεω, των Λιπασμάτων της Δραπετσώνας, των βιομηχανικών ΑΠΕ στα βουνά της Κρήτης, είναι μερικά ακόμη παραδείγματα που συμπληρώνουν την παραπάνω εικόνα. Δυστυχώς ο χώρος εδώ δε μας επιτρέπει να αναφερθούμε αναλυτικά.

Κάθε πιθανή καπιταλιστική επένδυση στο χώρο είναι και μια πιθανή κτηματομεσιτική φούσκα. Οι φούσκες του real estate κάποτε σπάνε, κι όσο πιο ψηλά έχουν φτάσει τόσο πιο μεγάλη είναι η πτώση. Σε αντίθεση με τις «αχωρικές» φούσκες της οικονομίας, το ζήτημα με τις φούσκες του Real Estate που έχουν χωρική διάσταση δεν είναι μόνο ποιος την πληρώνει στο τέλος, αλλά και τι σημάδια έχουν αφήσει στις πόλεις και τις κοινωνίες μας. Γιατί ο χώρος δεν είναι ένα παθητικό δοχείο διαβίωσης, έχει διαμορφωτικές ιδιότητες για τις κοινωνίες που τον παράγουν και τον βιώνουν. Γι' αυτό και οφείλουμε να ενεργούμε πρώτοι εμείς για την υπεράσπισή του...

11 Η Δημοτική Ομοσπονδία Βάσης γεννήθηκε στα μέσα της δεκαετίας του 1970 ως μια δομή αντιεξουσίας, μια αυτοδιαχειριζόμενη εναλλακτική, ένα οριζόντιο όργανο αυτοκυβέρνησης απέναντι στην κάθετη θεσμική διαχείριση σε επίπεδο τοπικό και κοινωνικό.

ANTI-KINHMATA...

Στην κοινωνικά χαοτική σύγχρονη μητρόπολη, όταν το κράτος και οι θεσμοί του (καταστολή, εθνική προπαγάνδα κλπ.) αδυνατούν να επιβάλουν την ομαλότητα που απαιτούν οι καπιταλιστικές επενδύσεις, οι καπιταλιστές συχνά είναι αναγκασμένοι να εξασφαλίσουν την «κοινωνική συναίνεση» με ίδια μέσα. Οι χρυσαυγίτες που επιτίθενται σε λιμενεργάτες συνδικαλιστές για χάρη της ανάπτυξης της εφοπλιστικής δραστηριότητας, οι «αγανακτισμένοι κάτοικοι» και οι hipster νεοφιλελεύθεροι που στρώνουν το δρόμο για gentrification στις γειτονιές των μεταναστών κάνοντας πλάτες στα τοπικά αφεντικά, οι υπάλληλοι της El Dorado Gold που παλεύουν για το μεροκάματό τους πετροβολώντας αγωνιζόμενους κατοίκους, είναι μόνο μερικά τέτοια παραδείγματα.

Δεν είναι πρωτόγνωρο οι από κάτω να συμμετέχουν στο «όραμα» των από πάνω, παραχωρώντας την αυτονομία τους, κι αναθέτοντας τη σωτηρία τους στους λύκους που θέλουν να τους ξεσκίσουν. Συμβαίνει κατά κόρον στην πολιτική, ειδικά στις πιο λαϊκίστικες μορφές της. Συμβαίνει όμως και στο χώρο των επιχειρήσεων, όταν το να γίνεις αντικείμενο εργοδοτικής εκμετάλλευσης είναι μονόδρομος για να επιβιώσεις ή όταν η επιχείρηση είναι κυρίως ιδέα, όπως στο επαγγελματικό ποδόσφαιρο.

Φασίστες και αφεντικά

Λίγες ημέρες πριν από την δολοφονία του αντιφασίστα ράπερ Παύλου Φύσσα στο Κερατσίνι από το φασίστα Ρουπακιά, στις 12/9/2013, τάγμα εφόδου της Χρυσής Αυγής επιτέθηκε σε συνεργείο του ΚΚΕ που είχε βγει για να σβήσει φασιστικά συνθήματα στο Πέραμα. Στην ίδια περιοχή είχε προηγηθεί δολοφονική επίθεση σε Αιγύπτιους μετανάστες ψαράδες πάλι από την ίδια φασιστική οργάνωση (12/6/2012). Οι παραπάνω επιθέσεις των φασιστών δεν είναι μεμονωμένες. Είναι κομμάτια ενός σχεδίου που βρίσκεται σε εξέλιξη και το οποίο λέει ότι η ζώνη του λιμανιού πρέπει να εξευγενιστεί και να «ξεβρομίσει» από οτιδήποτε κάνει τους επενδυτές (βλέπε Cosco, διεθνές και ντόπιο εφοπλιστικό κεφάλαιο) να ξινίζουν τη μούρη τους. Κι όταν λέμε οτιδήποτε, εννοούμε από αντικρατικές αφίσες στους τοίχους μέχρι συνδικαλιστές ναυτεργάτες και από φτωχοδιάβολους μεροκαματιάρηδες μέχρι καλλιτέχνες που προτάσσουν έναν κόσμο χωρίς εκμετάλλευση ανθρώπου από άνθρωπο. Το δημοκρατικό προσώπιο της αστικής δημοκρατίας δεν αφήνει περιθώρια στο κράτος να

τελειώσει τη δουλειά στέλνοντας τους μπάτσους. Έτσι, αυτή τη δουλειά την κάνουν οι φασίστες της Χρυσής Αυγής, μιας και ιστορικά ο φασισμός είναι το πιο πιστό σκυλί του κεφαλαίου. Διαπαιδαγωγημένοι με την ιδέα ότι η ανθρώπινη ζωή είναι αναλώσιμη μπροστά σε ένα συλλογικό καλό, θα αρκέσει να βρεθεί κάποιος που θα τους υποδείξει ποιο είναι αυτό το «καλό». Αν το «καλό» είναι η καπιταλιστική ανάπτυξη της ναυπηγοεπισκευαστικής ζώνης, τότε το ανοιχτό κεφάλι του συνδικαλιστή που παλεύει ενάντια στο εφοπλιστικό κεφάλαιο μπορεί να είναι ο δρόμος που οδηγεί εκεί...

Με συγκεντρώσεις, ομιλίες και συζητήσεις που αναδεικνύουν τη φτώχεια και την εξαθλίωση των κατοίκων του Πειραιά και των συνοικιών του, ο λόγος του αρχηγού της οργάνωσης φτάνει στους από κάτω κρυστάλλινος: «Οι εχθροί είναι οι εχθροί των αφεντικών σας». Κάτοικοι χρόνια άνεργοι, με συσσωρευμένη καταπίεση και οργή για την αδικία της καπιταλιστικής κοινωνίας, δεν είναι δύσκολο να νιώσουν ότι ανασαίνουν μέσα στις δραστηριότητες της Χρυσής Αυγής, που υποσχεται ότι αν κάνουν τη δουλειά των αφεντικών, θα κερδίσουν την εύνοια και τους μισθούς τους. Όχι γενικά κι αόριστα, αλλά στο εδώ και στο τώρα μπορεί κανείς να απολαύσει οικονομικά οφέλη αρκεί να αρχίσει να εκπληρώνει αποστολές της οργάνωσης...

No Gold-Only Masters

Στις Σκουριές της Χαλκιδικής, απέναντι στο κίνημα των κατοίκων για την υπεράσπιση του φυσικού πλούτου της περιοχής στο οποίο αναφερθήκαμε νωρίτερα, αναπτύχθηκε ένα αντικίνημα. Οι εργαζόμενοι της εταιρείας με εκφραστή και το σωματείο τους, μπήκαν μπροστά να υπερασπίσουν τα συμφέροντα της εταιρείας ως δικά τους. Πείστηκαν δηλαδή ότι απέναντι στην ανεργία, είναι προτιμότερη η σύγκρουση με την τοπική κοινωνία, και ότι μπροστά σε ένα μισθό — με τις όποιες συνθήκες — είναι προτιμότερη η καταστροφή του φυσικού περιβάλλοντος όπου ζούνε οι ίδιοι και οι οικογένειές τους. Προχώρησαν έτσι σε έναν αντι-αγώνα, ο οποίος εμφανίζεται ως εργατικός: οι ανακοινώσεις του σωματείου, η στήριξη των οικογενειών, οι συγκεντρώσεις, οι πορείες και οι διεκδικήσεις, είναι μια διαστρεβλωμένη εικόνα αγώνα. Κορυφώσεις αυτού του «αγώνα» είναι οι αντισυγκεντρώσεις και οι συγκρούσεις με κατοίκους που αντιτίθενται στο καταστροφικό έργο· το ξύλο και η τρομοκρατία στο πλαίσιο πάντα της αγαστής συνεργασίας με τις κατασταλτικές δυνάμεις του ελληνικού κράτους. Αλλά και η στήριξη του από τα κυρίαρχα μέσα ενημέρωσης...

Δεν πρέπει να εκπλήσσει μάλλον ότι στο ίδιο πλαίσιο, το σωματείο των εργαζομένων της «Ελληνικός Χρυσός» ήρθε από νωρίς σε επαφή και με χρυσαυγίτες βουλευτές που πάντα είναι δίπλα στον εργάτη που είναι διατεθειμένος να απεμπολήσει τα δικαιώματά του για χάρη της ευημερίας του αφεντικού του. Αυτό που εκπλήσσει όμως και πρέπει να προβληματίσει, είναι ότι οι κοινωνικές πιέσεις που ασκεί αυτό το αντικίνημα οδήγησαν το Κομμουνιστικό Κόμμα Ελλάδας να αναγνωρίσει προεκλογικά την αναγκαιότητα του «αγώνα» του¹.

¹ «Οι εργαζόμενοι παλεύουν για τη δουλειά τους. Δεν μπορείς να καταδικάζεις εργαζόμενους στην ανεργία. Λουκέτο δεν πρέπει να υπάρχει σε βιομηχανία. Το εργοστάσιο στις

to... re-think * re-map * re-generate me κίνημα

Ἡ αλλιώς το κίνημα των Atenistas, της θετικής ενέργειας κι άλλων συσπειρώσεων πολιτών, μακριά από πολιτικές ιδεολογίες, όπως δηλώνουν, με κοινό παρονομαστή το αίτημα για απρόσκοπτη καπιταλιστική ανάπτυξη σε γειτονίες και ανθρώπινες σχέσεις. Τι γίνεται όταν το κράτος και η εθνική ιδεολογία δυσκολεύεται να τοποθετήσει δίπλα στον Κολοκοτρώνη και τους Ολυμπιακούς αγώνες το πρόταγμα: «ΜΟΝΟ ΜΑΛΛ»; Κι εδώ τη λύση έρχονται να τη δώσουν οι εντεταλμένοι των καπιταλιστών με μια προσπάθεια που θυμίζει κίνημα και φαντάζει γοητευτικός αγώνας ενάντια στο ζόφο της μητρόπολης. Με μια διεστραμμένη εικόνα για το ποιες είναι οι ανάγκες των κατοίκων της πόλης, ομάδες πρόθυμων αφελών οργάνουν την πόλη ξεκολλώντας τσίχλες από εμπορικούς πεζόδρομους, ντύνοντας τα κολωνάκια των δρόμων με πλεκτά πουλόβερ, σβήνοντας συνθήματα και στένσιλ από τοίχους και σκίζοντας πολιτικές αφίσες. Σε δεύτερο βαθμό οργάνωνουν πολιτιστικές ημερίδες και φεστιβάλ «πολιτισμού», «ελευθέρης σκέψης» και φυσικά «εθελοντισμού». Σε αυτές τις — επιχορηγούμενες από την Ευρωπαϊκή Ένωση, το Κράτος και καπιταλιστές του κτηματομεσιτικού τομέα — συναντήσεις, η θετική ενέργεια ξεχειλίζει από τις αίθουσες. Οι νέοι και οι νέες, μακριά από ιδεολογικά μπουρδουκλώματα οραματίζονται και καταθέτουν τις προτάσεις τους για την πόλη του αύριο. Μια πόλη στην οποία δε χωράνε ούτε οι ίδιοι, παρά μόνο ίσως σαν ήρωες σε καρτ ποστάλ με ένα ποδήλατο, ένα βιβλίο κι ένα iPhone, καθισμένοι ανέμελα στα γρασίδια της μελλοντικής Πανεπιστημίου, που με ένα «μαγικό» τρόπο θα έχει αδειάσει από πρέζα, φτώχεια και μετανάστες. Κατά τ' άλλα η αξία των ακινήτων θα έχει εκτοξευτεί μαζί με τον πλούτο των λιγοστών ιδιοκτητών τους, και κάθε σπιθαμή της πόλης θα έχει αλωθεί από τις καπιταλιστικές σχέσεις. Ξεχνώντας την ελευθερία στη χρήση του χώρου, όποια θετική ενέργεια θα έχει απομένει, αναγκαστικά θα μετουσιώνεται σε ψώνια, καφέδες και μπαράκια. Δεν έχεις λεφτά; Μη σε απασχολεί. Δεν είσαι στη φωτογραφία...

Το συγκεκριμένο κίνημα φυσικά χαίρει της αμέριστης συμπαράστασης των μέσων μαζικής ενημέρωσης και των νεοφιλελεύθερων φυλλάδων και blogs. Των ίδιων μέσων που αναδείξανε τη Χρυσή Αυγή ως κοινωνική δύναμη με αφιερώματα στις γιαγιάδες που νιώθουν πιο ασφαλείς, στα τατουάζ του Κασιδιάρη και στην ανανεωμένη εμφάνιση της Ουρανίας Μιχαλολιάκου...

ΜΟΝΟ ΕΜΕΙΣ

Ακόμα πιο τρανταχτή μέθοδος ανάπτυξης αντικινήματος, η οποία μάλιστα αφορά πιο άμεσα την πόλη της Νέας Φιλαδέλφειας, είναι η χρήση ποδοσφαιρικών ομάδων για την επίτευξη πολιτικοοικονομικών στόχων. Ο Αχιλλέας Μπέος στο Βόλο, επιχειρηματίας με συμφέροντα σε τοπικό και εθνικό επίπεδο, εξαργύρωσε χρόνια εμπειρίας και παραγοντισμού στα ποδοσφαιρικά δρώμενα και τον υπόκοσμο, καταφέροντας να εκλεγεί Δήμαρχος Βόλου. Τις συνέπειες της εξουσίας που έχει κα-

Σκουριές πρέπει να ανοίξει...», δήλωσε στις 2 Σεπτέμβρη 2015 ο γενικός γραμματέας του πολιτικού γραφείου του ΚΚΕ σε συνέντευξή του στο Βήμα FM.

ταλάβει τις βιώνει ήδη η τοπική κοινωνία². Σημαντικό εφόδιο στην προεκλογική του εκστρατεία υπήρξε η απόκτηση της ομάδας του Ολυμπιακού Βόλου το 2008. Τον Ιούλιο του 2011, ο πρώην ιδιοκτήτης του Ολυμπιακού Βόλου κρίνεται προφυλακιστέος με την κατηγορία της σύστασης εγκληματικής οργάνωσης με σκοπό το «στησίμιο» ποδοσφαιρικών αγώνων. Ένα χρόνο μετά, αποφυλακίζεται από τις φυλακές Ναυπλίου με εγγύηση 300.000 ευρώ και η ΕΠΟ τού επιβάλλει ποινή ισόβιου αποκλεισμού, αν και δεν είχε ακόμη δικαστεί. Την εγγύηση Μπέου πληρώνουν ο γνωστός και μη εξαιρετέος πρόεδρος του Ολυμπιακού Βαγγέλης Μαρινάκης και Γιώργος Σπανός, πρόεδρος του Ατρόμητου Περιστερίου και της πετρελαϊκής εταιρείας ΕΤΕΚΑ, αλλά και υπόδικος για λαθρεμπορία καυσίμων και καταδικασμένος για στημένο παιχνίδι (με τον Ολυμπιακό...). Ο σύνδεσμος φιλάθλων του Ολυμπιακού Βόλου «Austrian Boys» υποδέχεται τον αποφυλακισμένο υπόδικο Μπέο σαν ήρωα, με εκδηλώσεις ξέφρενων πανηγυρισμών. Λίγο πριν τις εκλογές του 2014 ο Μπέος συγκρούεται με τους «Austrian Boys», επειδή ο σύνδεσμος φιλάθλων δε δέχεται να γίνει φερέφωνο στον προεκλογικό αγώνα του και ο σύνδεσμος κλείνει με κινήσεις της διοίκησης. Οι φασίστες του σύνδεσμου φιλάθλων «Μυρμιδόνες»³ και ο επίσημος σύνδεσμος φιλάθλων Ολυμπιακού Βόλου (Σ.Φ.Ο.Β.), στηρίζουν το αφεντικό της ομάδας καθ' όλη την προεκλογική του εκστρατεία.

Παλαιότερα, ο Σωκράτης Κόκκαλης στον Πειραιά έχτισε το μεγαλύτερο οπαδικό στρατό στον ελλαδικό χώρο. Η καταπληκτική σχέση που είχε με το βαθύ ελληνικό κράτος, του έδωσε την ευκαιρία να πραγματοποιήσει μια αυτοτροφοδοτούμενη δομή παραγωγής εξουσίας: Οι υποστηριζόμενες από το κράτος κινήσεις του στην εγχώρια καπιταλιστική αγορά, του προσέφεραν την οικονομική δύναμη να ελέγχει το επαγγελματικό ποδόσφαιρο, έτσι που ο Ολυμπιακός έγινε «ισόβιος» πρωταθλητής. Παράλληλα, η εξωπραγματική επιτυχία δημιούργησε ένα φανατισμένο οπαδικό κοινό, το οποίο ήταν πρόθυμο κάτω από τις κατάλληλες συνθήκες και με την κατάλληλη καθοδήγηση, να λειτουργεί από δεξαμενή ψηφοφόρων και εκλογικό βάρομετρο στις εθνικές εκλογές, μέχρι και ως ιδιωτικός στρατός που θα αναλάμβανε επιμέρους αποστολές για τη διασφάλιση των συμφερόντων του προέδρου, που είχαν ταυτιστεί με τα συμφέροντα της ομάδας. Με αυτή την πολιτική δύναμη, κατάφερε να ελέγχει και να εκμεταλλεύεται το σύνολο σχεδόν του τζόγου στον ελλαδικό χώρο, ενώ ενέταξε το «Νέο Γήπεδο Καραϊσκάκη» στα ολυμπιακά έργα του 2004. Απέκτησε έτσι

2 «Απευθείας αναθέσεις έργων, αποδιάρθρωση υπηρεσιών, παράτυπες προσλήψεις, παράξενες εξαφανίσεις αδέσποτων, χρυσαυγίτικη φρασεολογία, στοχοποιήσεις αντιπάλων και δημοσιογράφων και απειλές κατά πάντων συνθέτουν την εικόνα της διοίκησης του Δήμου Βόλου υπό τον «φιλάθλο» του τοπικού Ολυμπιακού και αντιμνημονιακό πατριώτη Αχιλλέα Μπέο, που βρέθηκε από τη λεγόμενη «παράγκα» του ποδοσφαίρου στο δημαρχείο με την ψήφο του 53% των πολιτών. Και με τη βοήθεια αρκετών φίλων», καταγράφει στις 30/3/2015, ένα χρόνο σχεδόν μετά τις αυτοδιοικητικές εκλογές η *Εφημερίδα των Συντακτών*.

3 Ένας από τους πέντε κώδικες τιμής (sic) που πρέπει να έχει ένας «Μυρμιδόνας» σύμφωνα με ανακοίνωσή τους, είναι να πιστεύει στην Ιερή Τριλογία (sic) «ΠΑΤΡΙΔΑ-ΘΡΗΣΚΕΙΑ-ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ».

σχεδόν τζάμπα ένα σύγχρονο γήπεδο με εμπορικά καταστήματα στη θέση του παλιού σταδίου Καραϊσκάκη που ανήκε στην Ελληνική Ολυμπιακή Επιτροπή και χρησιμοποιούνταν από την ποδοσφαιρική ομάδα του Εθνικού, ο οποίος εκδιώχθηκε κι έχει έκτοτε πάρει την κάτω βόλτα. Παράλληλα η στρατιωτική δύναμη των οπαδών που έλεγχε, σε πολλές περιπτώσεις μισθοδοτώντας τους, εξασφάλισε τη σιωπή όσων είχαν αμφιβολίες για τον Πρόεδρο: Οπαδοί με κριτική στάση περιθωριοποιήθηκαν ή και εκδιώχθηκαν από την κερκίδα, δημοσιογράφοι που τόλμησαν να δημοσιεύσουν σχετικές αναλύσεις τραμπουκίστηκαν⁴ κλπ.

Η περίπτωση του Βαγγέλη Μαρινάκη είναι η συνέχεια της παραπάνω κατάστασης. Δεδομένου ότι τα μέλη της οικογένειας του Ολυμπιακού σε πολλές περιπτώσεις είναι έμμισθα, δεν είναι δύσκολο να φανταστεί κανείς πώς η προεδρική εξουσία πάνω στους ολυμπιακούς αλλάζει εύκολα χέρια. Δεν είναι λίγες οι περιπτώσεις για παράδειγμα που οι κριτικές φωνές στις κερκίδες του Καραϊσκάκη, έχουν αποτελέσει αντικείμενο κατάλληλης διαχείρισης από τους «αρχηγούς»... Επί προεδρίας Μαρινάκη άλλωστε, η κερκίδα του Ολυμπιακού πήρε το χαρακτήρα «No Politics», σε μια προσπάθεια να παταχθεί κάθε πολιτική συνείδηση μέσα στο γήπεδο. Μια συνθήκη βέβαια που άνοιξε την πόρτα της ερυθρόλευκης κερκίδας στη Χρυσή Αυγή, η οποία έχει φτάσει σήμερα να στρατολογεί από εκεί τη νεολαία του Πειραιά. Ο Μαρινάκης βρίσκεται σήμερα υπόδικος για διεύθυνση εγκληματικής οργάνωσης, ηθική αυτουργία σε απόπειρα εκβιασμού, δωροδοκία και απάτη, ενώ του έχει απαγορευθεί η ανάμιξη με το ποδόσφαιρο, για υπόθεση που αφορά κύκλωμα στημένων παιχνιδιών. Παρόλα αυτά ο Πειραιάς εξέλεξε το συνδυασμό του Μαρινάκη στο Δήμο της πόλης. Με βιρίνα τον αχυράνθρωπο Μώραλη, ο Μαρινάκης κρατάει τα ηνία ενός μεγάλου Δήμου στον οποίο βρίσκεται το μεγαλύτερο της λιμάνι της χώρας. Στην προεκλογική του εκστρατεία, η ομάδα του Ολυμπιακού είχε γίνει όχημα προπαγάνδας και το γήπεδο Καραϊσκάκη προεκλογικό περίπτερο. Πολλοί ολυμπιακοί, είτε εντεταλμένοι της διοίκησης είτε απλός κόσμος που είδε στο πρόσωπο του Μαρινάκη ένα συμπαθητικό εξουσιαστή που θα δώσει ψωμί στην «οικογένεια» του Ολυμπιακού μέσα από δουλειές που θα ανοίξει στο λιμάνι, στήριξαν τον πρόεδρο⁵. Μέσα στον επόμενο μήνα, τον Ιούνιο του 2014 το πλοίο «Noor One» εντοπίζεται από τις ελληνικές αρχές με 2 τόνους ηρωίνης. Το όνομα του Μαρινάκη αλλά και πολιτικών όπως του νεοδημοκράτη πρώην υπουργού Δικαιοσύνης Αθανασίου και του βουλευτή της Χρυσής Αυγής Νίκου Κουζήλου, εμπλουτίζουν τη δικογραφία. Όταν αφέθηκε ελεύθερος με εγγύση 200.000 ευρώ και περιοριστικούς όρους, ο Μαρινάκης δήλωσε ότι

4 Ο γνωστός δημοσιογράφος Φίλιππος Συρίγος είχε αποκαλύψει και καταγράψει τη σαπίλα πίσω από τις χορηγίες των Ολυμπιακών αγώνων του 2004, τη Γιάννα Αγγελόπουλου-Δασκαλάκη, το ντόπινγκ και την παραχώρηση του Σταδίου Καραϊσκάκη στον Κόκκαλη σε άρθρα του στο *Sportime* και την *Ελευθεροτυπία*. Στις 18/10/2004 ο δημοσιογράφος δέχτηκε δολοφονική επίθεση καθώς έφευγε από τη δουλειά του.

5 Στο ντοκιμαντέρ του Τάσου Αλευρά «What Politics-A non political football story» (2015) μπορεί κανείς να παρακολουθήσει όλη την ενδιαφέρουσα πορεία, από την επικράτηση του «No Politics» στην ερυθρόλευκη κερκίδα, μέχρι την επικράτηση του Βαγγέλη Μαρινάκη στο Δήμο του Πειραιά.

του γίνεται πόλεμος διότι οι αντίπαλοί του επιθυμούν να τον μειώσουν προσωπικά και επιχειρηματικά, αλλά και για να εκτροχιάσουν τον Ολυμπιακό προκειμένου να ωφεληθούν οι άλλες ομάδες...

Στη Νέα Φιλαδέλφεια επίσης, οπαδοί της ΑΕΚ υπερασπίστηκαν τα συμφέροντα του αφεντικού της ομάδας, παρά το παρελθόν και το πολιτικό πρόσημο που χαρακτηρίζει εν γένει την κερκίδα της ΑΕΚ. Καλώντας σε συγκεντρώσεις και αντισυγκεντρώσεις ενάντια στα καλέσματα των κατοίκων που επέλεξαν να αρθρώσουν λόγο απέναντι στο νέο ΡΣΑ και το γήπεδο Μελισσανίδα, έφτασαν στις 20 Ιούνη του 2014 να τραμπουκίζουν και να ξυλοκοπούν αγωνιστές, ενώ δε δίστασαν να σπάσουν τον κατελιγμένο αυτοδιαχειριζόμενο κοινωνικό χώρο της Στρούγκας.

Από την πρώτη στιγμή που αποφασίσαμε να αρθρώσουμε λόγο απέναντι στο σχέδιο Μελισσανίδα, γνωρίζαμε ότι θα υπάρξουν αντιδράσεις από φιλάθλους τις ΑΕΚ. Κάποιοι και κάποιες από εμάς αεκτζήδες, συγγενείς μας και φίλοι το ίδιο, είχαμε εικόνα του μύθου που συνόδευε την επιστροφή του Μελισσανίδα στα πράγματα της ΑΕΚ: Ένας ισχυρός άνδρας που αγαπάει την ομάδα, ξέρει τα κόλπα και έχει εμπειρία στη νύχτα. Τα σενάρια που θα μας έβρισκαν αντιμέτωπους και αντιμέτωπες με τη βία των οπαδών της ΑΕΚ αυξάνονταν καθώς περνούσε ο καιρός.

Η ανάγκη μας όμως για υπεράσπιση της πόλης και του δάσους της ήταν — και είναι — επιτακτική. Η προσπάθεια δεν μπορούσε να σταματήσει κι έτσι γρήγορα φτάσαμε πράγματι να αντιμετωπίζουμε οπαδική βία. Η επιτυχία του Μελισσανίδα να ταυτίσει τα οικονομικά του σχέδια με την ευημερία της ομάδας και άρα με την ευτυχία των οπαδών της ΑΕΚ, έκλεισε τα αυτιά και τα μάτια της πλειοψηφίας των αεκτζήδων. Το δυστύχημα ήταν ότι παρά τα σαφώς διακριτά κομμάτια του κόσμου της ΑΕΚ που έχουν ανεπτυγμένη πολιτική συνείδηση και θέση μέσα στο γήπεδο, η μόνη δημόσια τοποθέτηση από κάποια συλλογικότητα οπαδών της ΑΕΚ, ήταν η ανακοίνωση της Original που, αν και είχε ύψος αυτοκριτικής, ήταν μια καθωσπρέπει ανάληψη ευθύνης για μια επίθεση που έγινε στις πλάτες του κόσμου της ΑΕΚ που ήρθε στη Νέα Φιλαδέλφεια να διαδηλώσει για το γήπεδο, χωρίς να γνωρίζει πιθανόν τα σχέδια κάποιων να πραγματοποιήσουν αντισυγκέντρωση και να επιτεθούν σε ανθρώπους του ανταγωνιστικού κινήματος.

Όσοι από εμάς παρά τα φιλοαεκτζήδικα αισθήματά μας σταθήκαμε απέναντι στα σχέδια του Μελισσανίδα για την πόλη και στον τραμπουκισμό της 20ης Ιούνη 2014, περιμέναμε κι ελπίζαμε ότι αυτή η επίθεση θα κατακεραυνωνόταν από τον κόσμο της ΑΕΚ, ακόμα και από την ίδια την Original. Δυστυχώς, αντ' αυτού, οι οργανωμένοι οπαδοί της ΑΕΚ σε δημόσιο τουλάχιστον επίπεδο, παρουσίασαν μια ενότητα που κάλυπτε ακόμη και τα φασιστικά στοιχεία της κερκίδας που κρύβονται πίσω από το απολίτικο σύνθημα ΕΔΩ ΜΟΝΟ ΑΕΚ, ενώ στην προσπάθεια να θαφτούν αυτά τα στοιχεία κάτω από το χαλί, το βάρος έπεφτε στην κριτική απέναντι στον αγώνα των κατοίκων. Για όποιον κι όποια ήταν κομμάτι αυτού του αγώνα, η έκθεση σε απειλές φασιστών⁶ μαζί με τις υπόνοιες ότι ο αγώνας μας υποκινείται από αφεντικά άλλων

6 Ενδεικτικά, ακόμα και στο Δημοτικό Συμβούλιο της 30/12/2014, υπήρχαν άτομα ανάμεσα στους οπαδούς που φώναζαν εναντίον της δημοτικής παράταξης του τότε ΣΥΡΙΖΑ

ομάδων ή, στην καλύτερη περίπτωση, από αισθήματα συμπάθειας για άλλες ομάδες, δεν αφήνουν περιθώριο παρεξήγησης για το πολιτικό υπόβαθρο αυτών που είχαμε απέναντί μας.

Εν γένει, η συμπεριφορά του οπαδικού κόσμου, πέρα από μεμονωμένα κομμάτια που προσπαθούν να διατηρήσουν ταξικό πρόσημο στην κερκίδα και καμιά φορά το καταφέρνουν για μεγάλες περιόδους, δεν έχει ουσιαστική διαφορά από ομάδα σε ομάδα. Μπορεί η περίπτωση του Ολυμπιακού να είναι το πιο υγρό όνειρο κάποιου καπιταλιστή λαμόγιου, αλλά ολόκληρη η ιστορία του επαγγελματικού ποδοσφαίρου, είναι μια ιστορία όπου οι βρόμικες διοικήσεις βάζουν μπροστά το καλό της ομάδας για να εξυπηρετήσουν τα οικονομικά τους συμφέροντα, όπως ακριβώς το πολιτικό προσωπικό του κεφαλαίου βάζει μπροστά το καλό της πατρίδας για να δημιουργήσει τις συνθήκες που χρειάζονται για την πλήρη εκμετάλλευση των φτωχότερων κοινωνικών στρωμάτων. Άλλωστε η «ενότητα για την ομάδα» είναι φτιαγμένη από τα ίδια υλικά που είναι φτιαγμένη η «ενότητα για την πατρίδα». Ο Βαρδινογιάννης για πολλά χρόνια είχε το μερίδιο που έχει τώρα ο Μαρινάκης και ο Μελισσανίδης από την πίτα της ελληνικής καπιταλιστικής αγοράς, και οι οπαδοί του Παναθηναϊκού, μπορεί να έχουν πάει κόντρα στον πρόεδρό τους, ή να εμφανίζουν έντονα αντιφασιστικά αντανακλαστικά σε γενικές γραμμές, αλλά η πλειοψηφία είναι πάντα έτοιμη να αφομοιώσει την προπαγάνδα της διοίκησης όταν πιστεύει ότι αυτή παλεύει για το καλό της ομάδας. Έτσι, και σε ό,τι αφορά τον Παναθηναϊκό είδαμε τον κόσμο του σε γενικές γραμμές να συστρατεύεται με τις πιο βρόμικες προσωπικότητες πολιτικών και επιχειρηματιών, και να αντιστρατεύεται κατοίκους, αγωνιστές και οικολόγους που πάλευαν ενάντια στα σχέδια του γηπέδου-Mall στο Βοτανικό και τις συνοδές ανατροπές στη λεωφόρο Αλεξάνδρας (βλέπε την υπόθεση των Προσφυγικών...). Στην ίδια κατεύθυνση κινείται σήμερα και ο Ιβάν Σαββίδης, ο οποίος με όχημα τον ΠΑΟΚ, κάνει παιχνίδι στην κτηματομεσιτική αγορά της Θεσσαλονίκης.

Δυστυχώς, όσοι σύντροφοι και συντρόφισσες κι αν παλεύουν μέσα στις κερκίδες για πολιτική και ταξική συνείδηση, ο αγώνας για το «καλό» της ομάδας για τη μεγάλη πλειοψηφία του κόσμου, πάντα περνάει μέσα από την ανάθεση σε κάποιο καπιταλιστή πρόεδρο με ζητούμενα την κατασκευή εντυπωσιακών γηπέδων, ακριβές μεταγραφές και επαγγελματικά πρωταθλήματα. Αυτό μπορεί να μην είναι λόγος για να σταματήσει να παλεύει κανείς, όμως πρέπει να σκεφτούμε πολύ σοβαρά τι σημαίνει «όλοι ενωμένοι για το καλό της ομάδας». Πρόκειται στην ουσία για εργαλείο ικανοποίησης των συμφερόντων των πλουσίων και ουδεμία σχέση έχει με τις ανάγκες των λαϊκών μαζών που καταφεύγουν στα γήπεδα. Αντίθετα, η προώθηση τέτοιων αιτημάτων είναι πισωγύρισμα συνείδησης. Είναι το καύσιμο που καίει τις ταξικές διαφορές και αντιφάσεις, ενώ φουντώνει την ταύτιση με την ομάδα-οικογένεια, την ομάδα-πατρίδα, την ομάδα-θρησκεία. Δεν πρέπει να ξεχνάμε όμως πως όμοια με την εθνική ενότητα και η «ομαδική» ενότητα είναι μια απάτη, και είναι βαμμένη με το ίδιο αίμα που είναι και η εθνική... Με το αίμα των φτωχών και των αποκλεισμένων.

«κουμούνια θα πεθάνετε», χωρίς αντίδραση από τους υπόλοιπους αεκτζήδες.

ΡΩΤΩΝΤΑΣ, ΠΑΣ ΣΤΗΝ ΠΟΛΗ

Η ελευθερία, όντας μια κοινωνικοϊστορική δημιουργία, είναι το έργο της ανθρώπινης συλλογικότητας. Τίποτα και κανείς, μήτε ο θεός μήτε η φύση, δεν δίνουν στον άνθρωπο την ελευθερία του. Τη δίνει ο ίδιος στον εαυτό του, θεσπίζει τον κανόνα του, τον «νόμο» του. Η αναρχία θεσπίζει, μεμιάς, μια ολική ρήξη με την ετερονομία.

Εντουάρντο Κολόμπο, Η βούληση του λαού

Ο καπιταλισμός γέννησε τη σύγχρονη πόλη και γιγαντώθηκε χάρη σ' αυτή. Κοιτίδα του σύγχρονου χρηματοπιστωτικού συστήματος είναι κατεξοχήν η καπιταλιστική μητρόπολη, εντός της οποίας οι όροι της ανθρώπινης ζωής προσδιορίζονται από το κυρίαρχο οικονομικό και τεχνολογικό μοντέλο. Σύμβολα αυτής της κυριαρχίας, που επιδιώκει την απομάγευση του παλιού κόσμου και την αντικατάστασή του από ένα νέο κόσμο που πιστεύει μόνο στη θρησκεία του κεφαλαίου, είναι οι ναοί του, τα γιγάντια αρχιτεκτονήματα. Ο αμερικανικός ουρανοξύστης είναι το πρώτο σύμβολο αυτής της κυριαρχίας και υποδεικνύει με τη συντριπτική του κλίμακα ότι η σχέση του ανθρώπου με το περιβάλλον του είναι μια σχέση κυριαρχίας.

Μαζί με την κυριαρχία του ανθρώπου πάνω στη φύση, όμως, πηγαίνει και η κυριαρχία του πάνω στους άλλους ανθρώπους. Αυτό το σύστημα μάς καταδικάζει ν' αφήσουμε πίσω τη ζωή μας στη φύση και να βυθιστούμε σε μία τεχνητή πραγματικότητα, να περιδιαβούμε σαν ζωντανοί νεκροί τις γκριζες και θλιβερές πόλεις, τις μολυσμένες από τη χειραγώγηση των μίντια, του μάρκετινγκ και του παραλόγου, τις εξαρτώμενες από τη γενικευμένη ανισότητα κι εκμετάλλευση. Ζούμε τις ζωές μας σε καθεστώς φυσικής, αλλά και διανοητικής ανελευθερίας. Ο κοινωνικός έλεγχος δεν είναι πια μόνο εξωτερικός και κατασταλτικός, όπως στον παλιό κόσμο, αλλά εσωτερικεύεται στις συμπεριφορές μας, που δείχνουν πόσο αυτοπεριοριζόμαστε όταν γνωρίζουμε ότι οι άλλοι, ο μεγάλος Άλλος, μας κοιτούν. Για να διεκδικήσουμε την ελευθερία μας δεν έχουμε και πολύ χώρο – και χρειάζεται πράγματι ένας συγκεκριμένος χώρος για να σταθείς, να αντισταθείς, να παλέψεις, αλλά και να πειραματιστείς για τον καινούργιο κόσμο. Για να διεκδικήσουμε και κάποτε να πετύχουμε την ελευθερία, είναι προϋπόθεση να βρούμε ένα χώρο που θα την ασκήσουμε. Κι αυτό δεν είναι καθόλου μια αφαίρεση, που αφορά μόνο τους φιλοσόφους: πρόκειται για ένα πρακτικό πρόβλημα, που ορίζεται απ' τα όρια του κόσμου μας και μας αφορά όλους στο εδώ και στο τώρα. Γι' αυτό και δε σκεφτόμαστε διαφορετικά για το σήμερα, απ' ό,τι σκεφτόμαστε για το αύριο και προσπαθούμε να βρίσκουμε λύσεις στο σήμερα που θα σηματοδοτήσουν την πορεία μας στο αύριο.

Μετά το β' παγκόσμιο πόλεμο, που, από οικονομική σκοπιά, υπήρξαν στο δυτικό κόσμο περιθώρια εφαρμογής μιας πιο ήπιας διαχείρισης του καπιταλιστικού κράτους από δημοκρατικά εκλεγμένες «προοδευτικές» κυβερνήσεις, τα λαϊκά στρώματα

πίστεψαν στη δυνατότητα ομαλής μεταρρύθμισής του. Οι εργατικές κατακτήσεις του κοινωνικού κράτους, αλλά και οι στοχευμένες παραχωρήσεις των καπιταλιστών και του πολιτικού τους προσωπικού, αν και πάντοτε άφηναν κάποιους στον πάτο, διαμόρφωσαν ευρύτατα μεσαία στρώματα που, παρά την εργατική ή υπαλληλική τους απασχόληση, διέθεταν δυνατότητες αποταμίευσης, κατανάλωσης και σταδιακά αυξανόμενου δανεισμού από τα τραπεζικά ιδρύματα. Στο πλαίσιο αυτό, τα αιτήματα περαιτέρω παραχωρήσεων είχαν νόημα και σηματοδότησαν μια ολόκληρη εποχή, που κλονίστηκε με την πετρελαϊκή κρίση των αρχών της δεκαετίας του '70. Η «πιστωτική επέκταση», η πτώση των τραπεζικών επιτοκίων δανεισμού σε συνδυασμό με την έκδοση νέου χρήματος δηλαδή, που στήριξε την κατανάλωση της δεκαετίας του '90 και μετά, ανακόπηκε βίαια από το σκάσιμο της φούσκας μετά το 2007. Ο δυτικός κόσμος βαδίζει ολοταχώς προς το σημείο όπου για δεκαετίες βρισκόταν ο λεγόμενος «τρίτος κόσμος», οι χώρες και οι πληθυσμοί δηλαδή που γίνονταν αντικείμενο εκμετάλλευσης της δυτικής «επιχειρηματικότητας».

Βρισκόμαστε πια σε αντίστροφη πορεία. Όπως συμφωνούν όσοι σήμερα μιλούν για τα ζητήματα της πόλης τόσο από μαρξιστική όσο και από αναρχική σκοπιά, στη δυτική μητρόπολη έχει αλλάξει η φύση του ταξικού ζητήματος. Σήμερα τόπος διεξαγωγής της πάλης των τάξεων δεν είναι το εργοστάσιο, αλλά το έδαφος της πόλης, τόσο στο δυτικό όσο και στον υπόλοιπο κόσμο. Εκεί υλοποιείται η πολιτική του κατακερματισμού της ταυτότητας των ανθρώπων: εργαζόμενος, άνεργος, άντρας, γυναίκα, καταναλωτής, πιστωτής κλπ. Πρόκειται για κάτι που γνωρίζουμε απ' το δέκατο ένατο αιώνα, αλλά για πρώτη φορά εμφανίζεται σε τέτοια έκταση και ένταση, κι είναι αυτό που παρατηρούσε ο νεαρός Μαρξ στα *Οικονομικά και φιλοσοφικά χειρόγραφα* του 1844: Όταν υπάρχει αλλοτρίωση, το ανθρώπινο ον καταλήγει να υποταχτεί στα προϊόντα του: στο χρήμα, στην αγορά και στο κράτος.

Έχοντας, λοιπόν, στο μυαλό μας όλα αυτά, τι ενέργειες αναλογούν σε μια συλλογικότητα γειτονιάς σε μια κατάληψη γειτονιάς όταν βρίσκεται μπροστά σε μια πολύ συγκεκριμένη επιχείρηση ωμής επιβολής ενός καπιταλιστικού συμφέροντος πάνω σ' ένα μάλλον μικροαστικό σώμα κατοίκων, σε μια προσφυγική συνοικία με σημαντικό αριστερό παρελθόν κι αναιμικό πολιτικό παρόν; Αναμφίβολα, πρόκειται για ένα γρίφο δύσκολο να επιλυθεί και μάλλον δεν υπάρχει μόνο μία (σωστή) λύση.

Κρίνουμε ότι το δομημένο περιβάλλον, που είναι κι αυτό μια σχέση, περιγράφει τα όρια των δυνατοτήτων μας. Η παρέμβασή μας στα προβλήματα του δομημένου περιβάλλοντος είναι κομβική για την ίδια την ύπαρξη των συλλογικών προσπαθειών σε κάθε γειτονιά.

Το «πείραμα» της Ν. Φιλαδέλφειας έχει υπερτοπική σημασία, όχι επειδή είναι μοναδικό, ούτε επειδή είναι προφανές ως παράδειγμα. Έχει υπερτοπική σημασία με την έννοια ότι σε κάθε τόπο μπορεί να εντοπίσει κανείς ανάλογα ζητήματα κι είναι κρίσιμο να τα αντιμετωπίζουμε συλλογικά κι έγκαιρα, αποκρούοντας τους αντιπάλους πριν προλάβουν να πάρουν τις καλύτερες θέσεις. Κι έχει για την καθεμιά και τον καθένα

μας καθοριστική σημασία, γιατί στη διάρκεια του αγώνα αντιμετωπίζουμε πραγματικά διλήμματα μέσα σε πραγματικές συγκρούσεις.

Βρίσκουμε αναγκαίο τον κριτικό αναστοχασμό των επιλογών μας για να μπορέσουμε να προχωρήσουμε παρακάτω και να προσδιορίσουμε τη θέση μας στο ρευστό πολιτικά τοπίο της εποχής μας. Η αντίστασή μας στην καταστροφή της φύσης, ανεξάρτητα από το αν αυτή συντελείται στον τόπο μας ή όχι, εντάσσεται στο γενικότερο πλαίσιο της αλληλεγγύης μας σε όλους τους ανθρώπους ανά τον κόσμο που αντιστέκονται στην υποβάθμιση της ζωής τους στο όνομα της καπιταλιστικής ανάπτυξης. Η όποια συζήτηση περί απελευθέρωσης περιλαμβάνει τόσο τους ανθρώπους όσο και τον φυσικό κόσμο, επειδή αυτά είναι αλληλένδετα.

Παρόλα αυτά, αν δεχτούμε τον κατακερματισμό της πραγματικότητας σε διάφορες κατηγορίες, ο αγώνας μας δεν ήταν ούτε και θα είναι ποτέ στενά χωρικός. Ο αγώνας μας είναι κοινωνικός, αποτελεί συμμετοχή στην υπάρχουσα κοινωνική σύγκρουση που προσβλέπει στη συνολική εναντίωση στο σύστημα καταπίεσης. Είναι αγώνας για να πολεμήσουμε όσους λεηλατούν τον πλανήτη και συντηρούν το σύστημα της κυριαρχίας. Ο αγώνας ενάντια στα mega-projects είναι τελικά αγώνας ενάντια στο κεφάλαιο, τον καπιταλισμό και το κράτος και δεν πρέπει να καταλήγει μια υπόθεση ρεφορμιστική, αλλά αντίθετα να συμβάλλει στην όξυνση του αγώνα για έναν κόσμο ελεύθερο, έναν κόσμο όπου τα πάντα (μαζί κι εμείς οι ίδιοι) δε θα είναι εμπορεύματα. Αυτό το στοίχημα παραμένει ανοιχτό...

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Τι ακριβώς είναι ένα σύγχρονο γήπεδο ποδοσφαίρου;

Τα σύγχρονα γήπεδα ποδοσφαίρου κατασκευάζονται με στόχο την εξυπηρέτηση του εμπορικού προϊόντος «ποδόσφαιρο». Έχει λοιπόν τη σημασία του να δούμε τι σκέφτονται τα μυαλά του παγκόσμιου ποδοσφαίρου για τις εγκαταστάσεις μέσα στις οποίες θα πουλήσουν το προϊόν τους κατά τον καλύτερο δυνατό τρόπο. Παρακάτω μεταφράζουμε ορισμένα χαρακτηριστικά αποσπάσματα του πρώτου κεφαλαίου της πιο πρόσφατης, τέταρτης έκδοσης του ντοκουμέντου της Παγκόσμιας Ομοσπονδίας Ποδοσφαίρου (FIFA) με τίτλο «Ποδοσφαιρικά Γήπεδα: Τεχνικές προτάσεις και προδιαγραφές».

Για την κατασκευή ενός ποδοσφαιρικού γηπέδου, λένε οι συντάκτες του ντοκουμέντου, «πρέπει εκ των προτέρων να ληφθούν σημαντικές αποφάσεις σχετικά με την τοποθεσία, τη χωρητικότητα, το σχέδιο και τον περιβαλλοντικό αντίκτυπο ενός σταδίου, για να διασφαλιστεί ότι η υποδομή θα συνεχίσει να καλύπτει τις απαιτήσεις μιας αγοράς που αλλάζει ραγδαία. (...) Ο ρυθμός ανάπτυξης της τεχνολογίας και η ραγδαία αυξανόμενη επιμονή των θεατών να τους παρασχεθούν πιο άνετες και πολυτελείς εγκαταστάσεις, μπορεί να οδηγήσει σε μέση διάρκεια ζωής ενός σύγχρονου σταδίου 30 ετών ή και ακόμη λιγότερων» (σελ. 27).

Όσοι έχουν παρακολουθήσει το ζήτημα του γηπέδου Μελισσανίδη θα μπορούν να αναγνωρίσουν στα γραφόμενα της FIFA μια συγκροτημένη τακτική που ακολουθήθηκε κι ακολουθείται και στην περίπτωση αυτή με σχετική επιτυχία σε διάφορα επίπεδα: τα πολιτικά κόμματα, οι τοπικοί πολιτικοί παράγοντες, ο τοπικός τύπος, ο αθλητικός τύπος, αρκετοί τοπικοί σύλλογοι φαίνεται πως κινούνται βάσει ενός ενορχηστρωμένου σχεδίου. Ας προσπαθήσουμε όμως να διαβάσουμε τις οδηγίες της FIFA έχοντας στο μυαλό μας τα δεδομένα του σχεδίου Μελισσανίδη...

Τοποθεσία του σταδίου

Ένα στάδιο πρέπει να χτίζεται σε έκταση αρκετά μεγάλη ώστε να παρέχει ευρύχωρες και ασφαλείς εξωτερικές περιοχές κυκλοφορίας και δραστηριότητας του κοινού και χώρους που θα προορίζονται για οχήματα υπηρεσιών και λειτουργίες. Αν και συνήθως αναμένεται η άφιξη των θεατών στο στάδιο να απλώνεται σε διάστημα επαρκές, ώστε να προλαμβάνεται η ανεπιθύμητη συμπίεση κοντά στις θύρες, η

πλειοψηφία των θεατών θα προσπαθήσει να φύγει απ' το στάδιο την ίδια ώρα, με αποτέλεσμα να απαιτείται σημαντικός χώρος.

Η διαθεσιμότητα επαρκών εξωτερικών χώρων επιτρέπει επίσης τη μελλοντική επέκταση ή επανανάπτυξη. Πολλά διάσημα στάδια σε όλο τον κόσμο βρίσκονται σε έντονα ανεπτυγμένες τοποθεσίες με δρόμους, κτίρια και κανάλια ακριβώς δίπλα τους απ' όλες τις πλευρές. Οι δυνατότητες ανακαίνισης και επανανάπτυξης περιορίζονται από το πεπερασμένο μέγεθός τους και αυτό δεν είναι επιθυμητό.

Οι μεγάλες εκτάσεις μειώνουν την πιθανότητα το μέρος να εγκαταλειφθεί μακροπρόθεσμα ή και βραχυπρόθεσμα, εξαιτίας της αδυναμίας του να στεγάσει κάποια απρόβλεπτη αναπτυξιακή απαίτηση. Οι μεγαλύτερες τοποθεσίες αυξάνουν επίσης τη δυνατότητα παροχής επαρκών χώρων στάθμευσης — μια απαίτηση που πιθανόν θα συνεχίσει να υπάρχει για το προβλέψιμο μέλλον.

Όσο πιο συνοικιακή και απομακρυσμένη από τις δημόσιες συγκοινωνίες είναι μία τοποθεσία, τόσο μεγαλύτερη θα πρέπει να είναι, προκειμένου να στεγάσει τους αναγκαίους επιπλέον χώρους στάθμευσης. Σε έναν ιδανικό κόσμο, η βέλτιστη τοποθεσία θα ήταν μια μεγάλη έκταση στο κέντρο της πόλης, με καλή πρόσβαση στις δημόσιες συγκοινωνίες, βασικές αρτηρίες και αυτοκινητοδρόμους και χώρους στάθμευσης που να μπορούν να χρησιμοποιηθούν από άλλους όταν δεν υπάρχουν αγώνες. Αυτό μειώνει την πιθανότητα μεγάλοι χώροι στάθμευσης να χρησιμοποιούνται για μόνο 100-200 ώρες το χρόνο. Ένα στάδιο που φιλοδοξεί να φιλοξενήσει διεθνή γεγονότα είναι πιο ελκυστικό στους διοργανωτές τους αν βρίσκεται σχετικά κοντά σε ξενοδοχεία, ενεργά εμπορικά περιβάλλοντα και σε ένα τουλάχιστον διεθνές αεροδρόμιο.

Η χωρητικότητα κάθε σταδίου εξαρτάται από τις τοπικές απαιτήσεις, αλλά αν οι κατασκευαστές του ελπίζουν ότι το στάδιο θα χρησιμοποιείται κάπου-κάπου για μεγάλα διεθνή ποδοσφαιρικά γεγονότα, θα πρέπει να έχει ελάχιστη χωρητικότητα 30.000 θέσεων.

Ωστόσο, ακόμη και τα μεγαλύτερα στάδια λίγη χρησιμότητα έχουν για μεγάλους διεθνείς αγώνες, αν η πόλη δε διαθέτει ξενοδοχειακές υποδομές και διεθνές αεροδρόμιο — λαμβάνοντας υπόψη ότι το μεγαλύτερο μέρος του κοινού μπορεί να ταξιδεύει απ' το εξωτερικό — καθώς και την οργανωτική δυνατότητα και εμπειρία για τη διοργάνωση ενός τέτοιου γεγονότος.

Γνώση της αγοράς

Η προσέλκυση εκλεκτών προσώπων (VIP) ή πελατών που είναι πρόθυμοι να πληρώσουν πολύ περισσότερο από τη μέση τιμή του εισιτηρίου είναι θεμελιώδης για την οικονομική επιτυχία ενός μοντέρνου σταδίου. Αυτό που θέλουν αυτοί οι πελάτες είναι πολύ διαφορετικό από χώρα σε χώρα και ακόμη από πόλη σε πόλη, έτσι πρέπει να γίνει σημαντική τοπική έρευνα όσο νωρίτερα γίνεται για τους κατάλληλους τύπους προϊόντων, θέσεων και υπηρεσιών VIP που είναι καλύτερες για κάθε εγκατάσταση.

Χρηματοδότηση

Υπάρχει επαρκής χρηματοδότηση για να επιτευχθεί ό,τι είναι αναγκαίο; Είναι άσκοπο και σπάταλο να χτίσεις ένα στάδιο τόσο περιορισμένο από άποψη χωρητικότητας και ανέσεων που να μη μπορεί να υπηρετήσει το σκοπό για το οποίο σχεδιάστηκε αρχικά.

Περιβαλλοντική συμβατότητα της τοποθεσίας του γηπέδου

Η περιβαλλοντική συμβατότητα είναι πρώτιστο μέλημα στην επιλογή της τοποθεσίας ενός γηπέδου. Πρόκειται για ένα θέμα με πολλές μεταβλητές, σύνθετο και πολιτικά φορτισμένο, που χρειάζεται προσεκτική ανάλυση. Για παράδειγμα, στους περισσότερους από μας θα προκαλούσε μεγάλη αναστάτωση η ξαφνική προοπτική να βρεθούν τα σπίτια μας κάτω από τα υψηλά τείχη ενός μεγάλου καινούργιου ποδοσφαιρικού γηπέδου. Η εγγύτητα με προϋπάρχουσες κατοικημένες περιοχές είναι το πιο ευαίσθητο ζήτημα στην ανέγερση ενός νέου γηπέδου, και, αν είναι δυνατό, θα πρέπει να αποφεύγεται.

Τα τυπικά περιβαλλοντικά ζητήματα και οι ανησυχίες σχετικά με τη δημιουργία ενός νέου γηπέδου είναι:

- αυξημένη κυκλοφορία των οχημάτων
- μεγάλα πλήθη θορυβωδών και συχνά επιθετικών φιλάθλων/πεζών
- θόρυβος από τα αθλητικά γεγονότα
- ισχυρός φωτισμός του κτιρίου και των εκδηλώσεων που θα γίνονται σε αυτό
- επισκίαση των γειτονικών ιδιοκτησιών
- έλλειψη δραστηριότητας γύρω από το γήπεδο σε ώρες που δεν υπάρχουν εκδηλώσεις
- ακατάλληλη αναλογία του σχεδίου σε σχέση με όσα το περιβάλλουν

Με καλή ανάλυση, σχεδιασμό και λειτουργικούς ελέγχους, τα περισσότερα από τα παραπάνω προβλήματα μπορούν να μετριασθούν ώστε να φτάσουν να ικανοποιούν τους περιοίκους. Τα παραδείγματα περιλαμβάνουν: σχεδιασμό της κίνησης την ώρα του αγώνα και διαχείριση του πλήθους, ζώνες περιορισμένης πρόσβασης, φράγματα για τον έλεγχο φωτισμού και ήχου, ανέγερση του γηπέδου σε επίπεδο χαμηλότερο από την επιφάνεια της γης, ώστε να μειωθεί το ύψος του, και εισαγωγή στο σχεδιασμό άλλων χρήσεων, που να παράγουν δραστηριότητα σε ώρες που δε θα γίνονται εκδηλώσεις.

Εκτεταμένη διαμόρφωση και εξωραϊσμός του περιβάλλοντος χώρου, με τη φύτευση θάμνων, δένδρων και παρτεριών γύρω από το πρότζεκτ, μπορούν να προσφέρουν τεράστιο οπτικό όφελος σε όσους χρησιμοποιούν το γήπεδο και στην τοπική κοινότητα. Το πρασίνισμα του τοπίου ενός γηπέδου ενισχύει την αντίληψη και την

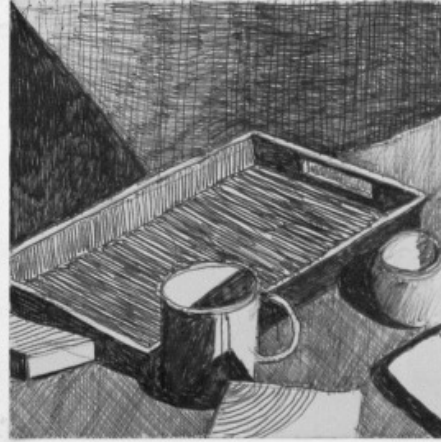
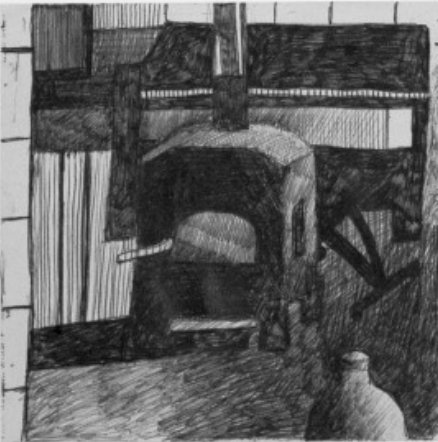
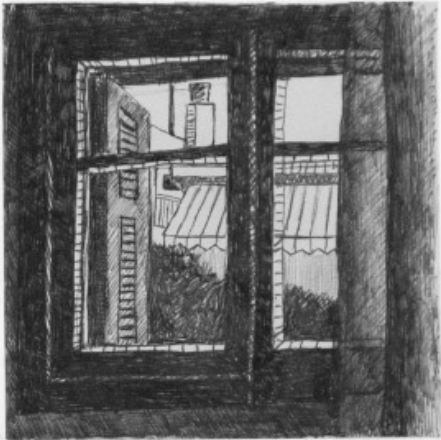
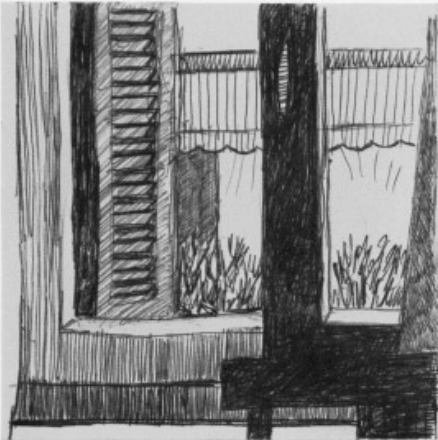
πραγματικότητα πως η εγκατάσταση σέβεται το περιβάλλον και τους γείτονές της. Πρέπει επίσης να ληφθεί υπόψη η επίδραση κοντινών ποταμών και λιμνών στον υδροφόρο ορίζοντα της τοποθεσίας του γηπέδου, άρα και η δυνατότητα αποστράγγισης του αγωνιστικού χώρου.

Σχέσεις με την κοινότητα

Στην επιλογή της τοποθεσίας και του σχεδιασμού ενός σταδίου, είναι ζωτικής σημασίας η έγκαιρη επαφή και διαβούλευση με εκπροσώπους της τοπικής κοινότητας, περιβαλλοντικές ομάδες και τοπικές και εθνικές ποδοσφαιρικές αρχές. Με την κατάλληλη επικοινωνία, η προοπτική ενός νέου σταδίου που θα αποτελέσει κομμάτι του περιβάλλοντος μπορεί να εξελιχθεί σε θετική εμπειρία. Τα τοπικά οφέλη ενός νέου σταδίου είναι αξιολογήσιμα. Σε αυτά περιλαμβάνονται:

- Άνετη πρόσβαση σε ποιοτικά αθλητικά και ψυχαγωγικά γεγονότα.
 - Θέσεις εργασίας για την κατασκευή και τη λειτουργία των εγκαταστάσεων.
 - Νέοι επισκέπτες που θα βελτιώσουν την οικονομική βιωσιμότητα της τοπικής οικονομίας, μεταξύ των οποίων επισκέπτες καταστημάτων, εστιατορίων και ξενοδοχείων.
 - Συχνά το στάδιο περιλαμβάνει υποδομές όπως γυμναστήριο, προπονητήρια, πισίνα, παιδικό σταθμό, function suites, αίθουσες συναντήσεων, καταστήματα κι άλλα πολιτισμικά και κοινωνικά κέντρα που χρησιμοποιούνται κυρίως από τους κατοίκους.
 - Αν το γήπεδο έχει τεχνητό χορτάρι, μπορεί να διατεθεί για τοπικές ψυχαγωγικές εκδηλώσεις.
 - Η προώθηση εκδηλώσεων στο στάδιο παράγει σημαντικά αυξημένη προβολή της κοινότητας.
 - Τα στάδια μεγαλώνουν την περηφάνια της κοινότητας εξαιτίας της ειδικής φύσης της δομής και των εκδηλώσεων που γίνονται σ' αυτά.
- Τα παραπάνω στοιχεία θα πρέπει να βελτιώνουν την ποιότητα της ζωής των κατοίκων της περιοχής, να εξασφαλίζουν την ένταξη του σταδίου στην καθημερινή ζωή της κοινότητας που το περιβάλλει και να προσφέρουν πρόσθετη οικονομική σταθερότητα για την εγκατάσταση.

Εξαιτίας της ειδικής φύσης των σταδίων, η ανάπτυξή τους συχνά παράγει αρνητικές φήμες και κινδυνολογία στα μέσα ενημέρωσης. Είναι άρα απαραίτητο να διατηρείται απευθείας επικοινωνία με την τοπική κοινότητα και τα μέσα ενημέρωσης κατά την ανέγερση και καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής ενός σταδίου.

Όπως ένα βιβλίο δεν είναι το εξώφυλλό του, έτσι και η πόλη δεν είναι ένα σκηνικό από επάλληλες προσόψεις, δεν είναι απλά χρήσεις γης, κατοικίες και μαγαζιά, δεν είναι ροές αυτοκινήτων, δεν είναι καθαρά ούτε βρόμικα πεζοδρόμια. Δεν είναι χάπενινγκ, δεν είναι ψώνια (κυριολεκτικά και μεταφορικά) καφές και βόλτα, δεν είναι εικονογράφηση και lifestyle, παρόλο που είναι και όλα αυτά.

Η πόλη είναι δυναμικός κοινωνικός χώρος και προϊόν μιας ιστορικής σώρευσης, είναι τόπος. Είναι επίσης ένα εξαιρετικά σύνθετο οικονομικό πεδίο, ειδικά σε μια παγκοσμιοποιημένη οικονομία. Ο χώρος είναι το πεδίο στο οποίο ο καπιταλισμός από οικονομικό σύστημα γίνεται κοινωνικό. Όλες οι εκφράσεις της οικονομίας που επηρεάζουν την κοινωνία έχουν πιο πριν αποκτήσει χωρική διάσταση.